

บทที่ 11

จุดหมายสูงสุดในชีวิตของมนุษย์ ตามหลักปรัชญาและศาสนา

จุดหมายสูงสุดของชีวิตคืออะไร?

เมื่อมนุษย์เกิดมาแล้วต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น จะเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายในชีวิตของตน เอง ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงต้องตั้งคำถามถ้าหากว่าคนของเรายังต้องการอะไรบ้าง หรือจะยึดถืออะไรเป็นจุดหมายสูงสุดชีวิต แต่สิ่งที่เป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์นั้น รายการพิจารณาแยกออกศึกษาเป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ

1. จุดหมายสูงสุดในชีวิตมนุษย์ทางด้านปรัชญา
2. จุดหมายสูงสุดในชีวิตมนุษย์ทางด้านศาสนา

จุดหมายสูงสุดในชีวิตมนุษย์ทางด้านปรัชญา

มนักปรัชญาเมื่อหลายท่านได้แสดงหัวหนังเกี่ยวกับจุดหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ไว้แตกต่างกันออกไปตามที่ตนเห็นว่า สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีค่ามากที่สุด ซึ่งมนุษย์ควรสร้างให้รื่นไหลไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดสันติสุขในชีวิต

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว มีหัวหนังของนักปรัชญาอยู่ 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มสุขนิยม
2. กลุ่มประโยชน์นิยม
3. กลุ่มเหตุผลนิยม
4. กลุ่มมุขยนิยม

ต่อไปนี้เป็นการศึกษาจุดหมายสูงสุดในชีวิตมนุษย์ของแต่ละกลุ่มว่ามีหัวหนังชีวิตอย่างไร?

1. ກລຸ່ມສຸຂນິຍົມ

ກລຸ່ມສຸຂນິຍົມນີ້ຄວາມແປ່ງອອກເປັນ 2 ກລຸ່ມຕື້ອ ກລຸ່ມສຸຂນິຍົມຕະວັນອອກ ອັນໄດ້ແກ່ປ່ຽນມາ
ຈາຮາກ (ປ່ຽນອິນເດີຍ) ແຕ່ກລຸ່ມສຸຂນິຍົມຕະວັນຕກ ອັນໄດ້ແກ່ປ່ຽນມາຂອງເອີບກຄິວັສ (ປ່ຽນ
ກົກົກ) ແລະປ່ຽນມາຂອງເຊື່ອວິເບີຣີຕ ສເບັນເຂົອຣ

ກລຸ່ມສຸຂນິຍົມຕະວັນອອກ : ປ່ຽນມາຈາຮາກ ເປັນປ່ຽນທີ່ເກົ່າແກ່ສຳນັກໜຶ່ງຂອງອິນເດີມີນາກ່ອນພຸທອກລາດ
ເປັນປ່ຽນສາຣະນິຍົມຂຶ້ນຮຸນແຮງ ປົງເສອງຮູ້ອິນຮຸກ-ສວັຣຄ ມີທັນະຕ່ການດຳຮັງໝົວິຕ
ຕັ້ງນີ້ "ເນື່ອມີໝົວິຕຍູ້ກໍຄວາມແສງຫາຄວາມສຸຂໃຫມາກທີ່ສຸດເທົ່າທີ່ຈະນາກໄດ້ ແນະຈະຕ້ອງມີໜີ້ລືນົກ໌ໄນ້ເປັນ
ໄຮ ຄວາມສຸຂຫາກປະສາທິປະໄຕສັນຜັກເປັນຈຸກມາຍສູງສຸດຂອງໝົວິຕ ກາຮັກນ ກາຮັດໆ ກາຮາຄວາມສຸຂຫາກ
ການຮັນຢັນເປັນຍອດຂອງຄວາມສຸຂ ລ່ວງຍາຍທີ່ຖຸກເພາເປັນເຄົາດ້ານແລ້ວຈະກັນມານີ້ໝົວິຕອີກໄດ້ຍ່າງໃກ
ຄ່ານິຍົມຄ່າງໆ ເປັນເວື່ອງທີ່ຄືກື້ນມາເອງ"

ບຣຣາສິ່ງທີ່ມາໃນໝົວິຕນີ້ ປ່ຽນມາຈາຮາກ ດື່ອວ່າ ຄວາມສຸຂທ່ານີ້ເປັນສິ່ງທີ່ມາ ແນ
ຄວາມສຸຂຈະເຈື້ອດ້ວຍທຸກໆຍັງເປັນສິ່ງທີ່ນ່າງປ່າວັດນີ້ ແລະຍັງເປັນສິ່ງທີ່ກ່ອງການຂອງມຸນໜ່ຍໍຕລອດໄປ

ກລຸ່ມສຸຂນິຍົມຕະວັນຕກ : ປ່ຽນມາຂອງເອີບກຄິວັສ

ເອີບກຄິວັສ ເປັນນັກປ່ຽນໝາງຈາກຮູ້ໂບຮາດທີ່ມີທັນະແນບສຸຂນິຍົມ ເຊາສອນວ່າໃນໝະທີ່ມີ
ໝົວິຕຍູ້ ເຮົາຄວາມພຍາຍາມຫລືກໜີຄວາມທຸກໆ ແລະພຍາຍາມແສງຫາຄວາມສຸຂໃຫມາກທີ່ສຸດເທົ່າທີ່ຈະ
ເປັນໄປໄດ້ ເພົ່າໃຈໄວ້ມີວິຫຼາຍຸດທີ່ຕ້ອງໄປເກີດໃໝ່ໃນໜັກທີ່ນີ້ ໃນມິນຮູກທີ່ສວັຣຄໃຫ້ເຮົາໄດ້ຊັດໃຫ້
ກຽມ ກາຮແສງຫາຄວາມສຸຂໃຫມາກທີ່ສຸດນີ້ ເອີບກຄິວັສໝາຍດີກຳນົດກາຮແສງຫາຄວາມສຸຂທີ່ມີໜັກດາວ
ແລະຍາວພານ ໄນໃໝ່ຄວາມສຸຂເພາະໜັກທີ່ຈະຈວຍໜີ້ກ່ຽວໜີ້ກ່ຽວໜີ້ມີໜັກດາວ
ໄຟກ

ອາກາຈາກນີ້ ເອີບກຄິວັສຍັງສອນວ່າ ໃນກາຮແສງຫາຄວາມສຸຂນີ້ ເຮົາຕ້ອງກະທຳການ
ອລາດຮອບຄອບແລະມອງກາຮນີ້ໄກລ໌ໄນ່ລະໂນມຄວາມສຸຂເພາະໜັກຈະລືມນີ້ດີກຳນົດຄວາມທຸກໆທີ່ອາຈມີຕາມມາ
ໄດ້

ທັນະຂອງເອີບກຄິວັສ ເປັນສຸຂນິຍົມສາຍກລາງ ເຊາສອນໃຫ້ແສງຫາຄວາມສຸຂທີ່ເຮີຍບ່າຍ
ພຍາຍາມລະເວັນຈາກສິ່ງທີ່ໄຟຈຳເປັນແກ່ໝົວິຕ ແລະຫລືກເລື່ອງເງື່ອນໄຂທີ່ທຳໄຟກາຮຄວາມສຸຂ ເປັນໄປ

ได้ยากและเสี่ยงต่อการมีความทุกข์ เช่น การแสวงหาความสุขจากสิ่งที่หากยากและมีราคาแพง การไปผูกพันกับบุคคลหรือสิ่งของมากเกินไปจนกลายเป็นการเสพติด

คำว่า "สุนิยม" หรือ "รติวາท" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Hedonism" ซึ่งคำเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่มีความหมายเป็นทางแสวงหาหรือยินดีในความสุข ความเพลิดเพลิน ดังนั้น คำว่า "Hedonism" หรือลัทธิที่ถือว่าความสุข ความเพลิดเพลินเป็นมาตรฐานอันสูงสุดของชีวิตทางศีลธรรม ความสุขเป็นความต้องสูงสุด เป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต

สุนิยมนั้นต้องอยู่บนสมมุติฐาน 2 ประการ คือ.-

1. สุนิยมทางภปรัชญาถือว่าธรรมชาติตัวตนของมนุษย์ ประกอบด้วยเหตุการต่างๆ เช่น ความรู้สึกรัก ซึ่ง โกรธ - เกลียด หิว - กระหาย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีอยู่ในชีวิต ของมนุษย์ นอกจากนี้ มนุษย์มีเหตุผลเป็นเครื่องนำทางคำเนินชีวิต แต่เหตุผลก็เป็นเพียงเครื่องขับกวีที่สำคัญ ในการแสวงหาความสุข

มนุษย์ต้องการความสุขมาตั้งแต่แรกเริ่มเดิมที่เดียว กล่าวคือ มนุษย์อยากได้ ความสุขเป็นจุดหมายสูงสุดในการแสวงหา แม้อยากได้อย่างอื่นบ้างก็เพื่อเป็นหนทางไปสู่ความสุขนั่นเอง ดังนั้น ความสุขจึงเป็นยอดบรรณาของมนุษย์

2. สุนิยมทางจิตวิทยา สุนิยมทางจิตวิทยาถือว่าความสุขเป็นจุดสุดยอดของชีวิตมนุษย์ และเป็นแรงจูงใจให้มนุษย์กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไป เพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขและพยายามทุกอย่าง เพื่อหลีกหนีความทุกข์ ทุกคนพยายามวิ่งหาสิ่งที่ตนคิดว่าจะได้ความสุขเป็นเครื่องตอบแทน

สำนักไซเรนนิกส์ (Cyrenics) ซึ่งเป็นสำนักปรัชญากรีก ได้สนับสนุนลัทธินิยมทางจิตวิทยานี้ เมื่อกัน โดยมีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต คือความสุข ความสุขเป็นแรงจูงใจให้คนมีคุณธรรม กล่าวคือ คนที่ประพฤติตนให้มีคุณธรรมก็ เพราะต้องการความสุขเป็นสิ่งตอบแทนไม่สิ่งใดช้า ไม่มีสิ่งใดเลว ทุกอย่างมีไว้เพื่อสนองความพ้อใจของบุคคลซึ่งมีความชอบใจต่างๆ กัน

นอกจากนี้ พากใช้เร้นนิคสมีความเห็นว่า คนอลาคนดังเป็นนายตัวเองอยู่่เสมอ เพื่อให้ได้รับความสุขที่แท้จริง และคนอลาคนดังมีความสามารถควบคุมความประพฤตนาให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง

เป็นเช่นเดียวกันที่สนับสนุนสุขนิยมทางจิตวิทยานี้ เมื่อนอกัน เป็นเรื่องกล่าวว่า "ธรรมชาติได้ร่วมมุ่งหมายให้การศรัทธาของความสุขและความทุกข์ มุ่งยังต้องแสดงให้ความสุขและชีวิตความทุกข์ตัดกันเอง"

มิลล์กล่าวไว้ว่า "การคิดถึงสิ่งที่นำไปบรรลุณและการคิดถึงความสุขอันสืบเนื่องมาจากการอ่านเข้าไปในนั้นเป็นปรากฏการณ์อย่างเดียว กัน แต่แบ่งเป็น 2 ส่วนเท่านั้น"

ทัศนะของมิลล์พอจะสรุปได้ว่า เรามีความปรารถนาความสุขอยู่เสมอ หรือความสุขเป็นวัตถุประสงค์เพียงประการเดียว แห่งความปรารถนาของเราว

วิจารณ์สุขนิยมทางจิตวิทยา

1. ทัศนะถังกล่าวข้างต้นไม่ค่อยจะถูกต้องตามหลักของจิตวิทยานัก เพราะว่าความสุขนั้น โดยธรรมชาติแล้วก็เป็นผลของความพอดีอันสืบเนื่องมาจากความปรารถนาวัตถุ เช่น เราประกรณาวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อได้รับวัตถุนั้น เราก็มีความสุข จะเห็นได้ว่าความรู้สึกเป็นสุขนี้ ภัยสิ่งที่เราต้องการเป็นอันดับแรก แต่เราต้องการวัตถุต่างหาก

เมื่อเราจัดลำดับกระบวนการทางจิตวิทยาแล้ว จะได้อันดับดังนี้

1. ต้องการ (Want)
2. ทะยานอยากในวัตถุ (Desire)
3. ได้วัตถุนั้นมา (Attainment)
4. รู้สึกความสุขหรือความพอดี (Pleasure)

2. ทฤษฎีสุขนิยมทางจิตวิทยา ซึ่งให้เห็นว่าความสุขในวัตถุมานจากความหมายอย่างไร่ใช่ความหมายอย่างมานจากความสุข เพราะสมปรารถนาในวัตถุ การได้รับวัตถุที่อยากได้นั้นเอง นี่คือความสุขความเพลิดเพลินมากให้เรา

3. คำว่า ความสุขความเพลิดเพลิน (Pleasure) นั้น มี 2 นัย คือ

1. อาจหมายถึงความรู้สึกพอใจหลังจากที่ได้รับวัตถุมาแล้ว

2. วัตถุนั้นมีความสามารถในการให้ความสุขความพอใจแก่เราได้

มันคือที่ม่าก็อยู่ว่า เมื่อเราต้องการวัตถุนั้น เราคำนึงถึงอะไร เราคำนึงถึงความสุข ความสะดวก สบาย อันเกิดจากวัตถุนั้นหรือไม่? เช่น คนอยากมีรถยนต์ไว้เพื่อเป็นเครื่องอำนวยความสะดวก เวลาไปไหนมาไหนและอยากมีบ้านไว้เป็นที่อยู่อาศัย เมื่อมีรถยนต์และบ้านแล้วก็มีความสุข เป็นอันว่าเราต้องการวัตถุไม่ใช่ต้องการความสุข

4. ชิดวิค (Sidwick) "ได้ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของสุขนิยมทางจิตวิทยาไว้ว่า "แรงกระตุ้นไปสู่ความสุขนั้น ยิ่งมีมากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้สูญเสียจุดมุ่งหมายมากขึ้นเท่านั้น"

หมายความว่า ยิ่งเราแสวงหาความสุขมากเท่าใด เราจะได้รับมันน้อยลงเท่านั้น ทางที่คิดสุด ในการที่จะให้ได้รับความสุข คือ ลืมมันเสียซึ่งคราว อย่างนี้ก็มันเมื่อเราต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อได้สิ่งที่เราต้องการแล้วความสุขย่อมเกิดขึ้นมาเอง

เกี่ยวกับเรื่องนี้ พุทธศาสนาได้สอนไว้อย่างลึกซึ้งกว่า "ความสุขนั้นเป็นสิ่งที่เราไม่ต้องแสวงหา แต่ให้พยายามทำลายเหตุแห่งความทุกข์ แล้วความสุขจะเกิดขึ้นเอง"

5. สุขนิยมวิวัฒนาการ (Eualutionary Hedonism)

มีนักปรัชญาจริยธรรมในกลุ่มสุขนิยมวิวัฒนาการน้อยๆ 4 คนด้วยกัน คือ เฮอร์เบิร์ต สเปนเชอร์ เลสไอล สเตฟเฟ่นและเล็กชานเดอร์ ต่อไปนี้จะได้บรรยายตามลำดับ

6. เฮอร์เบิร์ต สเปนเชอร์ (Herbert Spencer 1820-1903)

6.1 ทัศนะทางศีลธรรม

สเปนเชอร์ ได้อธิบายไว้ว่า ศีลธรรมได้วัฒนาการมาจากความประพฤติ อันได้รับธรรมของสัตว์เดรัจฉาน มันขึ้นอยู่กับการเจริญเติบโตและการพัฒนา สรุปว่ากฎทางศีลธรรมนั้นมาจากการหลักชีววิทยา

สเปนเชอร์กล่าวว่า "หน้าที่ของศาสตร์ทางศีลธรรมก็คือการหัวข้อสรุปจากกฎของชีวิตว่า การกระทำชนิดไหนก่อให้เกิดความสุข การกระทำชนิดไหนก่อให้เกิดความทุกข์" ข้อสรุปนี้เรียกว่ากฎแห่งความประพฤติสุขนิยมของสเปนเชอร์นี้ เรียกว่าเป็นวิธีการ

ทางวิทยาศาสตร์ หรือมีระบบ (Scientific) ศีลธรรมเป็นผลิตผลของวิวัฒนาการ ส่วนกืน (Green) เรียกว่าสุนิยมวิวัฒนาการนี้ว่า เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติทางศีลธรรม เพราะรวมเอา ขบวนการทางจักรศาสตร์ลงในขบวนการทั่วไป เพราะถือว่าศีลธรรมนั้นเป็นเรื่องสุดท้ายในวิวัฒนา- การของพุทธกรรมสากล

6.2 ความประพฤติ คืออะไร

สเปนเชอร์ ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า "ความประพฤติ หมายถึงการปรับ การกระทำต่างๆ ไปสู่จุดหมายปลายทาง ความประพฤติ คือพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งปรับอินทรีย์เข้า กับสิ่งแวดล้อม สาระสำคัญของชีวิตจึงอยู่ที่การปรับความสัมพันธ์ภายในกับการสัมพันธ์ภายนอกให้ เป็นไปติดต่อไม่ขาดสาย ความประพฤติทั้งปวงย่อมนำไปสู่การส่งเสริมหรือการขัดขวางการปรับ ตัว เช่นนี้ มันนำไปสู่การส่งเสริมมากเท่าไหร่มากเท่านั้น มันนำไปสู่การขัดขวางมากเท่าไหร่ ก็เลวเท่านั้น ความประพฤติก็ถือให้เกิดความสุข เพราะอินทรีย์มีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ความประพฤติซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ เพราะอินทรีย์ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ได้"

ความประพฤติแบบทุกอย่าง เป็นส่วนดีบ้างเป็นส่วนชั่บ้าง ความประพฤติ โดยสมบูรณ์นั้น คือการกระทำอันก่อให้เกิดความสุขโดยส่วนเดียวไม่มีความทุกข์เจือนเป็น หรือ การกระทำที่สามารถทำให้อินทรีย์ปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่วนความ ประพฤติชั่วนั้น คือการกระทำที่ทำให้อินทรีย์ปรับปรุงตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ได้ รัชแดล (Rashdall) กล่าวเย้ำว่าสุนิยมทางจิตวิทยาอาจจะกล่าวเกินความจริงไปบ้าง คือที่กล่าวว่า ถ้าเรามุ่งแสวงหาความสุขโดยตรงเราจะจะพลาดจากความสุข ไม่จริงเสมอไป เพราะบางที่เรา หวังความสุขอย่างใดก็ได้รับความสุขอย่างนั้นก็มี เช่นเราปลูกต้นไม้เพื่อหวังว่าจะได้เก็บผล และ ก็ได้เก็บผลตามที่หวังไว้จริงๆ แต่บางครั้งก็ไม่ได้เก็บผลก็มี หรือเราต้องการไปเที่ยวหาความสนุก สนาน เราได้รับความสุขสนุกสนานตามที่หวังไว้ก็มีเรื่องการแสวงหาความสุขนี้ ถ้าเราได้วาง แผนไว้รับคอมแล้ว เราอาจได้รับความสุขเช่นนั้นจริงๆ ไม่ใช่ว่าจะสูญเสียความสุขทุกครั้งไป รัชแดลยุ่งรับหลักการแสวงหาความสุขของสุนิยมว่ามีความจริง แต่ถ้ายึดจนเกินไป โดยไม่มี ข้อยกเว้นเลย ก็จะเป็นการกล่าวเกินความจริงไป

สุ่มความว่า ความประพฤติส่งเสริมชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า ส่วนความประพฤติชักวัดความการดำเนินชีวิต ดังนั้น ความประพฤติ หรือช่วงนั้น ขึ้นอยู่กับว่ามันช่วยส่งเสริมชีวิต หรือกีดขวางทางดำเนินชีวิต

6.3 อะไรคือ ความสุขและความทุกข์

สเปนเซอร์ กล่าวว่า ความสุขเป็นครรชนี่เพิ่มชีวิตความทุกข์ เป็นครรชนี่ลดชีวิต การกระทำที่ให้ความสุขเป็นสิ่งช่วยจรอิงชีวิต ส่วนการกระทำที่ให้ความทุกข์เป็นสิ่งทำลายชีวิต จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต คือความสุข ส่วนจุดมุ่งหมายรองลงมา คือความสามารถ มีชีวิตยืนยาว ออยได้

วิัฒนาการ คือ การน้อมไปในการรักษาตน จุดมุ่งหมายสูงสุดในชีวิต คือ ความสุข แต่คนจะบรรลุความสุขได้ดีที่สุด ก็โดยการเก็บความสุขนั้นไว้ข้างหลัง และกำหนดความสนใจลงไปให้แน่นอนในเงื่อนไขหรือสาเหตุแห่งความสุข ความสุขเป็นความดีของการเดียว ไม่มีความตื่นในอกจากความสุข

6.4 อะไรคือ ลักษณะสำคัญของความรู้สึกทางศีลธรรม

สเปนเซอร์ กล่าวว่า "การควบคุมทางศีลธรรมเป็นเครื่องจุงใจให้เว้นการล่วงละเมิดทางศีลธรรม" สเปนเซอร์ถือว่าการบังคับให้มีความรู้สึกทางศีลธรรมนั้น ไม่เป็นลักษณะที่ถาวรและจะสลายลงทันที การประพฤติตามหลักศีลธรรมนั้น ควรมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งควรทำ ไม่ใช่ทำ เพราะถูกบังคับแต่ควรทำด้วยความรู้สึกว่าเป็นภารกิจท่องหน้าที่

6.5 วิธีแสวงหาความสุข

มนุษย์เราได้ประจักษ์อยู่โดยทั่วไปแล้วว่า เราจะได้รับความสุขทั่วไปโดยการแสวงหาและความสุขของปัจจุบันนั้น ส่วนหนึ่งได้รับโดยการทำประโยชน์หรือก่อให้เกิดความสุขแก่สาธารณะ ดังนั้น ความเห็นแก่ตัวโดยส่วนเดียวและความไม่เห็นแก่ตัวเลย จึงเป็นการผ้าตัวตายเท่า ๆ กัน

ถ้าคนเห็นแก่ตัวจัด ก็เป็นการยกให้เขาจะบรรลุถึงความสุขอันยิ่งใหญ่ได้ แต่ถ้าเขาเป็นคนไม่เห็นแก่ตัวเลย โดยประการทั้งปวง เป็นผู้มีแต่ความปรานีก็ไม่สามารถจะยัง

บุคคลอื่นให้ถึงความสุขได้ เขาควรเป็นคนเห็นแก่ตัวบ้าง เห็นแก่ผู้อื่นบ้าง โดยวิธีนี้เท่านั้น เขาจะสามารถบรรลุถึงความสุขข้อนั้นสมบูรณ์ได้เป็นส่วนตัว และสามารถทำให้ผู้อื่นบรรลุความสุขได้อีกด้วย

ดังนั้น ความประสมバランスกันระหว่างความเห็นแก่ตัว และความเห็นแก่ผู้อื่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะบรรลุถึงความสุขข้อนั้นสมบูรณ์ทั้งของปัจจุบันและสาขาวัฒนธรรม

6.6 ความแตกต่างระหว่างจริยศาสตร์สมบูรณ์ กับจริยศาสตร์สมพัทธ์

จริยศาสตร์สมบูรณ์ กล่าวถึงหน้าที่ซึ่งช่วยสร้างชีวิตในสังคมอันสมบูรณ์ในสังคมเข่นี้ไม่มีการบังคับกระบวนการการทำงานใด ๆ จะเป็นไปโดยอัตโนมัติ บังเจอกันจะมีการปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางสังคมของเชา และลักษณะศีลธรรมอันสมบูรณ์จะเกิดขึ้น สเปนเชอร์เชื่อว่า เมื่อถึงเวลาหนึ่ง ผลประโยชน์ของบังเจอกันจะเป็นอันเดียวกับผลประโยชน์ส่วนรวม เมตตากรุณาจะมีผลสมบูรณ์ตั้งแต่แรก เวลาหนึ่งจะเป็นการเริ่มนักการเร่งความสุข ความกลมกลืนอันยั่งยืนตลอดไป

ส่วนจริยศาสตร์สมพัทธ์ หมายถึงหน้าที่ทำการบังคับทางศีลธรรมและเกี่ยว กับปรับปรุงตัวของบังเจอกันให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ไม่สมบูรณ์ เมื่อได้การปรับปรุงตัวนั้นสมบูรณ์ เมื่อนั้นก็จะไม่มีความรู้สึกว่าถูกบังคับให้ประพฤติตามหลักศีลธรรมอีกต่อไป สภาพบังคับเข่นนั้นจะหายไปทันที คณธรรมจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ

6.7 วิจารณ์ชนิยมวิวัฒนาการของสเปนเชอร์

1. หลักวิวัฒนาการของสเปนเชอร์ เรานำมาใช้กับความจริงๆ แบบเดิมของศีลธรรมได้ แต่นำมาใช้กับบังเจอกันไม่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่ได้เพาะว่าศีลธรรมก็ไม่ได้วัฒน์มาจากข้อเห็นใจ ทางชีววิทยา หลักวิวัฒนาการไม่อาจสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นได้เลย แต่เมื่อสามารถเพียงแต่นำสิ่งที่แฝงตัวอยู่หรือมีอยู่แล้วให้ค่อย ๆ เปิดเผยตัวเจริญขึ้นทีละน้อยเท่านั้นเอง

2. หลักของวิวัฒนาการทางชีววิทยานั้นไม่สามารถนำมาใช้กับศีลธรรมได้ เพราะชีววิทยาถืออุดมคติว่า "ผู้ที่เหมาะสมที่สุดคือมอยู่ได้นานหมายถึงชัยชนะของผู้แข็งแรงที่สุด" แต่ในทางศีลธรรมหมายถึงความสูงเกินแห่งอุตุมาทางศีลธรรม คือ มีศีลธรรมคือสุดและรวมถึง

การคุ้มครองผู้อ่อนแหนที่สุดคัวย

3. วิัฒนาการทางชีววิทยา หมายถึง ความจำเป็นทางกาย อินทรีย์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปตามพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมและในวิัฒนาการทางชีววิทยานั้น ไม่มีข้อบอชต สำหรับเจตจำนง อิสรภาพเดียว แต่วิัฒนาการทางศีลธรรม หมายถึงอิสรภาพแห่งเจตจำนง ความก้าวหน้าทางศีลธรรมส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาอันเป็นแจ้งในคุณค่าของศีลธรรมและเจตจำนงของบุคคล ทั้งนี้ วิัฒนาการทางศีลธรรมจึงไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของวิัฒนาการทางชีววิทยา

4. การตีความเรื่องความสุขความทุกข์ทางชีววิทยาของสเปนเชอร์นั้น ไม่มีเหตุผลพหุที่จะเชื่อถือได้ อริสโตรเติล ถือว่าความสุขเกิดจากภารท่าน้ำที่เหมาะสมของชีวิต ส่วนความทุกข์เกิดจากการท่าน้ำที่มากเกินไปหรือน้อยเกินไปของพัฒนชีวิต สิ่งที่ให้ความสุขมีอะไรสิ่งส่งเสริมสุขภาพเสมอไป เพราะว่าสุขภาพเป็นเครื่องความสมดุลระหว่างความต้องการและการสนองความต้องการความสุขและความทุกข์ การกระทำที่มีประโยชน์มากที่สุด ได้แก่การรู้สึกเป็นสุขแต่ประการใด บางอย่างก่อให้เกิดความทุกข์เล็กน้อย เช่นต้องหุ่นเพื่อจะห่างหนัก เป็นต้น

5. สเปนเชอร์ ไม่สามารถให้เหตุผลที่พอเกี่ยวกับเรื่องความสุขไม่ใช่น้ำที่หรือการบังคับทางศีลธรรม เขาถือว่ามันเป็นสิ่งข้าวร้าว ขัดขัดกับนัยสำคัญมา ความจริงแล้วการบังคับทางศีลธรรมนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและฐานราก ความก้าวหน้าทางศีลธรรมยังไห่ญขึ้น อุคਮคิดทางศีลธรรมก็ยิ่งสูงขึ้นและความรับผิดชอบทางศีลธรรมยังคงลึกซึ้งลงไป อุคัมคิดทางศีลธรรมไม่มีข้อบอชต ใจ ไม้อาจรู้แจ้งสมบูรณ์ให้ในชีวิตเดียว เพราะฉะนั้น ความรับผิดชอบทางศีลธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและถาวรส่องความรู้สึกทางศีลธรรม

6. อุคัมคิดทางจริยศาสตร์สัมมูลย์ของสเปนเชอร์เป็นเพียงความฟันไม่อ่าจ เป็นจริงได้ในโลกนี้ มูร์ธีด (Muirhead) ได้กล่าวไว้ว่า “อุคัมคิด แห่งวิัฒนาการไม่เคยเป็นสภาวะที่สมคุณเลย เมื่อไรก็ตาม สังคมไม่บรรลุถึงสภาพความสมดุล เนื่องจากมีกลังใหม่รับกวนให้เสียคุลอีกจนได้

ความเข้าใจของสเปนเชอร์คือ ความกลมกลืนกันระหว่างบังเจกชนกับสังคม ซึ่งสามารถกำจัดความขัดแย้ง มีความกระ เสื่อกระสนมีความเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จริยศาสตร์ สัมมารถของสเปนเชอร์จึงไม่ได้ให้แสงสว่างใดๆ แก่ชีวิตเลยและเราอาจจะไม่สามารถบรรลุความสุขส่งบตามที่สเปนเชอร์ฝ่ายนั้น สังคมของมนุษย์ยังต้องมุ่งเหยิงต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด

7. เลสไอล สเตฟเฟ่น (Leslie Stephen 1832-1904)

ทัศนะชีวิตของเลสไอล สเตฟเฟ่น เขาถือว่าจุดมุ่งหมายอันสูงสุดของชีวิตไม่ใช่ความสุขอันยิ่งใหญ่ของมวลชนตามที่มิลล์และเบน เชมมุ่งหมาย และไม่ใช่ความยืดหยุ่นและความไฟศาลของชีวิตที่สเปนเชอร์เข้าใจ แต่หมายถึงสุขภาพหรือความเพียงพอแห่งองคชาพทางสังคม มาตรฐาน ที่มีเหตุผลหรือเป็นระบบ ไม่ใช่ความสุขแต่เป็นสุขภาพสิ่งที่จัดว่าคือสิ่งที่เกิดก่อให้เกิดสุขภาพแก่สังคม หรือความมั่นคงของสังคม สิ่งที่สำคัญสิ่งที่เป็นอันตรายแก่สังคม สุขภาพและความสุขแยกออกจากกันไม่ได้มันต้องไปด้วยกัน

7.1 ทัศนะทางศีลธรรม

เลสไอล สเตฟเฟ่น ถือว่าหลักศีลธรรมนี้เป็นปัจจัยให้สังคมมีชีวิตอยู่ต่อไป หลักศีลธรรมก่อให้เกิดความมั่นคงแก่สังคม มนโนธรรมก็เป็นสิ่งสหตอนที่มีอยู่ในจิตใจของมนุษย์ เมตตากรุณาเป็นธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด มนุษย์จึงควรเป็นผู้มีเมตตากรุณาต่อกันทั่วไป เพราะคนทุกคนเป็นหน่วยของสังคม

สเตฟเฟ่น ปฏิเสธจริยศาสตร์ลัมบูร์ของสเปนเชอร์ เขายื่นอ้างว่ามนุษย์จะบรรลุจุดมุ่งหมายอันสูงสุดไม่ได้เด็ดขาด เขายอมรับว่าสิ่งที่มนุษย์จะพึงได้รับนั้น คือ ความมั่นคง หรือสุขภาพ ความสมดุล ความพอ ซึ่งเป็นจุดหมายที่พอจะหวังได้ เขายื่นอ้างคุณธรรมเป็นความพอของปัจเจกชนเพื่อรองไว้ซึ่งความสมดุลทางสังคม

สเตฟเฟ่น ยอมรับความต้องพึ่งพาอาศัยกันของปัจเจกชนในสังคม เขายังกล่าวว่า ภูมิทางศีลธรรมเป็นปัจจัยให้เกิดสวัสดิภาพทางสังคม ภูมิทางศีลธรรมหมายถึงสมบัติของเนื้อเยื่อทางสังคม

7.2 วิจารณ์สุนि�ยมวิวัฒนาการของสเตฟเพน

1. เมื่อเลส์ไล สเตฟเพน ถือเอาสุขภาพขององค์สภาพทางสังคมเป็นมาตรฐานทางศีลธรรม เขากล่าวเพียงในทางปฏิบัติเท่านั้น เพราะว่าสุขภาพของสังคมมิได้หมายถึงความสุขของปัจเจกชนเสมอไป แม้ว่ามันจะเป็นปัจเจกชนให้เกิดความสุขก็ตาม

2. ความขัดแย้งระหว่างปัจเจกชนกับสังคม ไม่สามารถจะให้กลมลื่นกันได้จากทัศนะความสุข แต่อาจให้กลมลื่นกันได้จากทัศนะความสมบูรณ์ หรือความรู้แจ้งดูของความรู้แจ้งดูของหมายถึงความรู้แจ้งชี้ตัวตนที่มีอุดมคติ ตัวตนที่มีอุดมคติคือตัวตนที่มีเหตุผล

3. ความต่อส่วนบุคคลเป็นความตือของสังคมเหมือนกัน ความตือันสูงสุดเป็นส่วนบุคคลก็เป็นส่วนของสังคมเข่นเดียวกัน

สรุปแล้ว สเตฟเพน ยอมรับความตือ ความสุข ความสมบูรณ์ ฯลฯ เท่าที่มนุษย์ได้รับหรือประสบอยู่เท่านั้น ซึ่งทัศนะนี้ควรเป็นสุนิยมแบบประจักษ์มากกว่าจะเป็นสุนิยมวิวัฒนาการ

8. สุนิยมวิวัฒนาการของอเล็กซานเดอร์ (Alexander, Samuel 1859-1938)

อเล็กซานเดอร์ ถือเอาเระเปี่ยบความประพฤติที่ได้ปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ว่าเป็นความตือันสูงสุด อุดมคติทางศีลธรรมเป็นเครื่องวัดการกระทำของบุคคล จะนับว่าคือชัวแค้มน เพียงไร ก็สุดแล้วแต่อุดมคติทางศีลธรรม

อเล็กซานเดอร์ กล่าวว่า "อุดมคติของศีลธรรมนี้คือระเบียบแห่งความประพฤติที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ความตือก็คือการปรับปรุงนี้ในส่วนที่ให้เกิดความสมดุลแล้วห้างหมด"

การปรับปรุงที่สมบูรณ์ของความประพฤติของปัจเจกชนในสังคมที่มีต่อกัน และการกำจัดเสียชี้ความขัดแย้งระหว่างปัจเจกชนกับสังคมนั้นย่อมก่อให้เกิดความตือันสูงสุด ความสมดุลทางสังคมเป็นอุดมคติทางศีลธรรม ความขัดแย้งระหว่างปัจเจกชนกับกลุ่มบุคคลนั้นเป็นอุปสรรคของความสมดุลทางสังคม

อเล็กซานเดอร์ถือว่าชีวิตทางศีลธรรมของมนุษย์นั้นมีกระบวนการเลือกสรรตามธรรมชาติอยู่ ซึ่งในกระบวนการนี้ ความประพฤติที่สมควร และที่สมดุลมากที่สุดจะถูกพิทักษ์รักษา

อธิบดีกษานาคราช กล่าวไว้ว่า “ดังคำสอนของ先生 ลี่อ้อฟฟารา ผู้อุปถัมภ์ธรรมชาตินี้ ยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ไม่ใช่เพื่อหัวน้ำผู้ที่อยู่บนโลกว่าแต่ที่พ่อค้าขันอุ่นคงตั้งไว้ วิญญาณ”

ในวิญญาณการพิจารณา ยังมีการยกกรณีที่คุณพ่อค้าจันท์สูญห้อนแอกว่าตัวยหลังอันป่าเดือน แต่ในวิญญาณการหงุดหงิดนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุ่นคงตั้งไว้ โดยอุ่นคงตั้งสูงกว่าตัวยหลังน้ำข้าวสารและอาหารที่ดีกว่าเดิม การซักน้ำอุ่นจะมุ่นลงมือหมาดไปสู่การน้ำเสียง (ก่อจวนช้า)

ตัวอย่างการพิจารณาในเรื่องนี้ ภารกิจช้านเกร porr จึงอธิบายถึงปัจจัยเกิดเหตุอุ่นคงต้างสืดครรช ประกอบด้วยความที่ทำการเลือกสรรตามวาระชาติ

๘.๑ วิถีการศึกษาในวิถีชนบทของล้านช้าง

๑. หัวหน้าครุภัณฑ์เลือกสรรใช้สาระสำคัญแล้ว ก็เหมือนกันกับเหล็กไลส์ เม็ดหิน หัวไก่ เราก็จัดให้อย่างดีไว้ ความสมดุลแห่งธรรมเป็นความคืออันสูงสุด และทำให้เราดี จนเป็นสุนทรีย์ ความสมดุลของสังคมเป็นความคือ อันสูงสุด ฉะนั้น บริบทสู่บุรุษชาติปัจจุบัน หมายความที่สังคมความสงบสุข มนุษย์สัมรังคมเพื่อมีห่วงห้อยว่าง ระหว่างมนุษย์กัน

๒. พอ สุดยอดเรื่องล้านช้าง ก็เริ่มเก็บกิจการเลือกสรรตามวาระชาติต่อศิลปะ ศิรุภัณฑ์ ภารกิจช้านเกร porr ใจในเรื่องส่วนบุคคลนั้น แต่ใจในเรื่องความร่วมมือที่หมายความว่าผู้เข้มแข็งที่สุด จะเป็นผู้ดี ผู้ดีจะอ่อนน้อมถ่อมตนด้วยความตื่นทุกหน้าที่ ผู้ดีจะหมายถึงขั้นของอุ่นคงตั้งสูงสุด ซึ่งจะถือว่า เป็นกิจการเลือกสรรความงามของชาติไทย นั่นคือ ความร่วมมืออย่างครรภ์เพื่อร่วมมือร่วมใจ ความร่วมมือทางภาษา พูดภาษาไทย ให้กันและกัน ให้เป็นภาษาที่สุภาพ สะอาด สวยงาม

สรุปคือสุขปัญ

๑. สรุปเป็นยังไงให้เป็นไว้ ภารกิจช้านกราดความสุขอันเกิดจากประสาทสัมผัส ความสุข ก็คือมนุษย์ที่อุ่นกับแรงงานที่รักความรู้สึกและอารมณ์

๒. ความต้องการจะตอบด้วยความตื่นทุกหน้าที่ จะต้องมีความสุขติดตามมาเสมอ ความสุข

มิใช่เป็นความที่ในตัวมันเอง แต่เป็นครรชนีทางศีลธรรมและแสดงออกซึ่งความดีความทุกข์ก็มิใช่ความชั่วในตัวมันเอง แต่เป็นครรชนีทางศีลธรรมและแสดงออกซึ่งความชั่ว ความสุขเป็นความรู้สึกแห่งคุณค่าที่มีอยู่จริงส่วนความทุกข์เป็นความรู้สึกถึงคุณค่าในทางปฏิเสธ แต่ความสุขของก็ไม่มีคุณค่าอะไร วัตถุที่ต้องการนั้นต่างหากที่เป็นสิ่งที่มีคุณค่า ถ้ามันไม่มีคุณค่าแล้ว คนจะต้องการมันไปทำไม

3. สุขนิยมแบบเห็นแก่ตัว ถือว่าความสุขของปัจเจกชนเป็นความดีอันสูงสุด จุดมุ่งหมายจะต้องเป็นรูปแห่งความดีส่วนบุคคล บุคคลจะต้องประจักษ์ในความดีในชีวิตของเขาระบุ

4. สุขนิยมแบบประโยชน์นิยม ถือว่าความสุขข้อนี้ยิ่งใหญ่สุดของบุคคลจำนวนมากที่สุด เป็นความดีอันสูงสุด นั่นก็เป็นความจริงอยู่มาก เมื่อนอกนั้น เพราะความดีไม่เพียงแต่เป็นความดีส่วนบุคคลเท่านั้น ควรเป็นความดีสำหรับคนทั่วๆ ไปด้วย

ดังนั้น ความดีอันสูงสุดควรจะเป็นความดีส่วนบุคคลและความดีส่วนรวมควบคู่กันไป หันนี้ เพื่อว่าปัจเจกชนจักไม่มุ่งมองแต่ความดีเพื่อตนเองฝ่ายเดียวจักได้เหลียวดูความดีเพื่อคนอื่นด้วย

ส่วนเสียของสุขนิยม

1. สุขนิยมย้ำถึงความจริงทางประจักษ์นิยมมากเกินไปจนขาดเหตุผลที่ญูกต้อง
2. ความรู้สึกเป็นเรื่องของชีวิตทางศีลธรรม แต่เหตุผลก็ได้ให้รูปแบบที่ดีของชีวิตทางศีลธรรม ดังนั้น ศีลธรรม จึงขึ้นอยู่กับการรู้จักເອาเหตุผลมากควบคุมความรู้สึกให้เป็นไปตามอุดมคติทางศีลธรรม

2. กลุ่มประโยชน์นิยม (Utilitarianism)

ลัทธิประโยชน์นิยม เป็นทฤษฎีทางจริยศาสตร์ทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งเป็นคำสอนที่ว่าด้วยความสุขสูงสุด และมีปริมาณมากที่สุด หรือความสุขสูงสุดของคนจำนวนมากที่สุด ถือว่า เป็นมาตรฐานอันสูงสุดทางศีลธรรม ลัทธินี้จะปรับปรุงการกระทำ อุปนิสัย และความประพฤติของมนุษย์ และส่งเสริมให้สร้างอุดมคติเพื่อบำเพญสาธารณประโยชน์แก่คนเป็นจำนวนมาก และปรับปรุงชีวิตทางสังคมให้ดีขึ้น

มันกับปรัชญาจารย์ธรรมที่อยู่ในกลุ่มลัทธิประโยชน์นิยมนี้ 3 คนด้วยกัน คือ เบน เชม,
มิลส์ และชีดวิค ดังเรารจะได้ศึกษาตามลำดับ
เจร์เมย์ เบ็น เชม (Jeremy Bentham 1748-1832)

ลัทธิประโยชน์นิยมอย่างหนึ่งของเบน เชม (Cross Utilitarianism of Bentham)

หลักปรัชญาจารย์ธรรมนี้ตรงกันข้ามกัน ลัทธิผู้ดีอ่อนโถยและลัทธิสัมัญชาตญาณิยม เบน เชม ได้อธิบายว่า "ประโยชน์" นั้น หมายถึงคุณสมบัติทั้งหมดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปเพื่อคุณประโยชน์ ผลประโยชน์ ความเพลิดเพลิน ความดี หรือความสุข เพื่อบังคับมิให้ความทุกข์ ความเดือดร้อน ความไม่สบายและความชั่วเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นำไปปฏิบัติอย่างจริงใจ"

ดังนั้น หลักการของปรัชญาจารย์ธรรมนี้จึงมีค่าเท่ากับความดีที่ประกอบด้วยความสุข ความเพลิดเพลิน และการหลีกเลี่ยงจากความชั่วที่เต็มไปด้วยความทุกข์นานาประการ

เบน เชม ไม่ได้เป็นนักสุน尼ยมทางจริยศาสตร์ แต่เขาเป็นนักสุนนิยมทางจิตวิทยา เพราะว่ายอมรับความประารถนา เพื่อความสุข และความเกลียดชัง ความทุกข์ซึ่งเกิดมาจากการกระทำของมนุษยชาติทั้งหมด เขากล่าวว่า "ธรรมชาติได้จัดสรรให้มนุษย์ตกลอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของหลักสำคัญ 2 ประการ คือ ความสุขและความทุกข์ ความสุขและความทุกข์เหล่านี้ เองที่เป็นเครื่องชี้ให้เราเห็นว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ"

อีกอย่างหนึ่ง ความสุขและความทุกข์ ยังครอบครองเราอยู่ในขณะที่เราทำ พูด และคิด การแยกตนเองออกจากกิจกรรมความคุ้มของความสุขและความทุกข์ จะได้รับการกระตุ้นจากความสุขและความทุกข์นั้นเอง

โดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์เกลียดชังความทุกข์ ความผิดหวัง และต้องการความสุข ฉะนั้น การต้องการความสุข จึงเป็นสิ่งที่ดีและเป็นสิ่งที่ควรแสวงหา เบน เชม เห็นว่าสุนนิยมทางจริยศาสตร์ มีสุนนิยมทางจิตวิทยาเป็นรากฐาน

เบน เชมเชื่อว่าในการคำนวณความสุข โดยกล่าวว่า "ลองเอาความสุขและความทุกข์ มาซึ่งกู ถ้าความสุขมากกว่า แสดงว่าการกระทำนั้นถูก ถ้าความทุกข์มากกว่า แสดงว่าการกระทำนั้นผิด กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ กรรมดีมีผลเป็นสุข กรรมชั่วมีผลเป็นทุกข์"

นี้แสดงให้เห็นว่า เบนเอม คือความสุขหรือความทุกข์มาเป็นมาตรฐานแห่งการกระทำว่า ถูกหรือผิด ความถูกให้ผลเป็นสุข ความผิดให้ผลเป็นทุกข์

ประโยชน์นิยม ของเบนเอมนี้ จึงเป็นประโยชน์นิยมอย่างทuya เพราะเขาไม่ยอมรับความแตกต่างทางคุณภาพระหว่างความสุขด้วยกัน เพราะตามความจริงแล้ว แม้จะมีความคึกคาม สุขเท่ากันในด้านปริมาณ แต่คุณภาพแห่งความสุขย่อมไม่เท่ากัน เช่นความสุขอันเกิดจากการเล่นการพนัน หรือความสุขอันเกิดการสูบเชือโรsin กับความสุขอันเกิดจากการประกอบกรรมดี เช่น ช่วยเหลือคนยากจนหรือการทำบุญให้ทานรักษาศีลและเจริญภานา ตามหลักศาสนา คุณภาพของความสุขทั้งสองอย่างย่อมไม่เท่ากัน

แต่เบนเอมกล่าวว่า "ความสุขอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเหมือนกันเมื่อมันเท่ากันในด้านปริมาณ"

สำหรับความสุขที่บริสุทธิ์นั้น เบนเอมกล่าวว่า "ความสุขจัดว่าบริสุทธิ์ เมื่อมันไม่เจือด้วยความทุกข์"

ถึงแม้ว่า เบนเอม จะสนับสนุนลัทธิประโยชน์นิยมที่มุ่งถือเอาประโยชน์สุขในวงกว้าง คือประโยชน์สุขสำหรับคนเป็นจำนวนมากก็ตาม แต่เขาก็รู้จักอย่างแจ่มแจ้งแล้วว่าธรรมชาติของมนุษย์ มีความเห็นแก่ตัวเป็นพื้นฐาน เขายังกล่าวว่าการได้ความสุขอันยิ่งใหญ่เมื่อตนนั้นเป็นวัตถุประสงค์อันสำคัญ สำหรับผู้มีเหตุผลทุกคน เพราะทุกคนอยู่ใกล้ตนของมากกว่าคนอื่น และคนอื่นไม่อาจจะรู้จักสุข ทุกข์ของตนยิ่งกว่าตัวเราเอง

ดังนั้น ตัวเองจึงมีความเกี่ยวข้องกับตนเองอย่างใกล้ชิด ผลประโยชน์ของตนจึงต้องมาก่อนผลประโยชน์ผู้อื่น การที่มนุษย์เห็นแก่ตัวโดยธรรมชาตินั้น เบนเอมได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า "อย่างกว่าใคร เขายังกระดิกนิ้วช่วยท่าน นอกจากการช่วยท่านจะเป็นประโยชน์แก่เขา คือ เขายังเห็นประโยชน์ที่เขาจะได้รับอย่างแจ่มแจ้งแล้ว มนุษย์ไม่เคยคิดจะช่วยเหลือใครเบล่า ๆ ธรรมชาติของมนุษย์ถูกสร้างขึ้นด้วย วัตถุคุณปัจจุบันนี้เอง ถ้าเขาจะช่วยท่านก็ต่อเมื่อเขาແใจว่าเป็นการช่วยเหลือตัวเขาเองด้วยเหตุนั้น

เมื่อเราพิจารณาความซื้อความดึงกล่าวว่าข้างต้นนี้ ก็เกิดปัญหาขึ้นมาว่าถ้ามนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัวโดยธรรมชาติแล้ว ทำไมเขาจึงต้องแสวงหาความสุข เพื่อผู้อื่น ทำไมเขาจึงสนับสนุนส่งเสริมความสุขของคนทั่วไป

ทำไมเขาจึงควรเลี่ยงละความสุขของคน เพื่อความสุขของผู้อื่น

เป็นเช่นได้อธิบายเรื่องนี้ โดยอาศัยเหตุผลภายนอก 4 ประการ คือ

1. เหตุผลทางกาย
2. เหตุผลทางการปกครอง
3. เหตุผลทางสังคม
4. เหตุผลทางศาสนา

1. **เหตุผลทางกายนั้น** เกิดขึ้นจากความเจ็บป่วยทางกาย ซึ่งเป็นผลลัพธ์เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามกฎธรรมชาติ เช่นกิจกรรมรักษาสุขภาพมืออยู่ว่า ควรรับประทานอาหารที่สะอาด ให้คุณค่าทางอาหารแก่เรา หรืออีกอย่างหนึ่ง ควรรู้จักประมาณในการบริโภค ถ้าเราขาดความพอดีหรือเกินพอดีแล้ว โรคภัยไข้เจ็บก็ตามมาอย่างแน่นอน

2. **เหตุผลทางการปกครอง** หมายถึงการที่บุคคลปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองย่อมได้รับความยุติธรรมจากรัฐ มีความสุขและปลอดภัยในชีวิต ส่วนผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ ย่อมได้รับโทษตามความเหมาะสมแห่งความผิดที่ตนล่วงละเมิดทั้งนี้ ช่วยบังคับกันปัจเจกชนไม่ให้ล่วงละเมิดกฎหมายของรัฐและสิทธิของผู้อื่น

3. **เหตุผลทางสังคม** ข้อนี้หมายถึงการปฏิบัติตนต่อสังคมที่คนสังกัดผู้เห็นแก่ตัวย่อมไม่ได้รับความเคารพนับถือจากสังคม ส่วนผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ย่อมได้รับความเคารพ ยกย่อง และนับถือจากสังคม ทัศนะนี้ทำให้ปัจเจกชนลดความเห็นแก่ตัวได้บ้าง

4. **เหตุผลทางศาสนา** ข้อนี้หมายถึงความกลัวที่จะได้รับโทษจากผลแห่งกรรมซึ่งทั้นได้กระทำเอาไว้ และมีความหวังที่จะได้รับผลแห่งกรรมดีเป็นรางวัล กล่าวคือ ทำความชั่วแล้วกลัวว่าจะไปตกนรกและทำความดีแล้ว หวังว่าจะได้ไปเกิดในสรรศ์

สรุปแล้วหลักการทั้ง 4 ประการนี้ มีส่วนช่วยให้ปัจเจกชนรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวมลดความเห็นแก่ตัวลงได้บ้างทีละน้อย

พิจารณาประโภชนนิยมอย่างหมายของเบนเ不像 (Criticism of Cross Utilitarianism of Bentham)

ลักษณะประโภชนนิยมของเบนเ不像 มีข้อบกพร่องพอจะวิจารณ์ได้ดังนี้

1. เบนเ不像สนับสนุนสุขนิยมทางจิตวิทยา ซึ่งมีข้อบกพร่องอยู่ว่าความปราารถนาของเรามาเดิมที่เดียวต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง การได้วัตถุนั้นมาสมความปราารถนาเกี่ยวกับความสุข แสดงว่า เราปราารถนาติดๆ วัตถุเป็นบ่อเกิดความสุข การที่เราแสวงหาความสุข ก็ไม่มีความหมายอะไร ยิ่งเราแสวงหาความสุขมากขึ้นเท่าไร เราอาจจะได้รับความสุขน้อยลงเท่านั้น

ดังนั้น สุขนิยมทางจิตวิทยาจึงไม่จำเป็นต้องมาเกี่ยวข้องกับสุขนิยมทางจริยศาสตร์

2. เบนเ不像 มองเห็นความสุขและความทุกข์ในฐานะเป็นรูปธรรมซึ่งสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ได้และมีปริมาณวัดได้ด้วย แต่ความเป็นจริงแล้วความสุขและความทุกข์เป็นความรู้สึกทางใจล้วนๆ ความสุขและความทุกข์เป็นเรื่องมีเฉพาะบุคคลเป็นรายๆ ไป ไม่สามารถวัดด้วยเครื่องวัดชนิดใดได้และเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับบุคคล อารมณ์ และสถานการณ์แตกต่างกัน

ดังนั้น การวัดความสุขและความทุกข์ตามทัศนะของเบนเ不像 จึงไม่มีครบถ้วนตามได้

3. เบนเ不像 ได้สนับสนุนสุขนิยมแบบเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น แต่เขามิได้สนใจวิธีการและเหตุผลใดๆ ให้เราแสวงหาความสุขทั่วไป เขาคิดแต่เพียงว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว ด้วยเหตุนี้ เขายังกล่าวว่า "การได้รับส่วนแบ่งความสุขที่มากที่สุด เพื่อคน外องนั้น เป็นวัตถุประสงค์ของผู้มีเหตุผลทุกคน คนทุกคนอยู่ใกล้ตัวของมากกว่าผู้อื่น"

4. เบนเ不像 ได้พูดถึงความสุขสำหรับคนจำนวนมาก แต่ไม่สามารถชี้ให้เราเห็นความแตกต่างทางคุณภาพของความสุขทางสติปัญญา และสุทรรย়ะ ซึ่งมีค่าเห็นอีกความสุขทางผัสสะโดยการเปรียบเทียบทางคุณภาพ เพราะมันสามารถทำให้เกิดความสุขใจที่สูงกว่าและดีขึ้นได้มากกว่า ส่วนความทางผัสสะนั้นต่ำกว่า เพราะไปสนองความต้องการทางผัสสะและเป็นไปเพื่อความมัวเมานะหลงผิด

5. เหตุผลภายนอก 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้น ไม่สามารถเปลี่ยนความเห็นแก่ตัวให้เป็นความเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นได้ ดังนั้น เหตุผลภายนอกสามารถเพียงสร้างข้อบังคับทาง

กagy ได้เท่านั้น แต่ไม่สามารถทำให้คนมีความรู้สึกพึงพอใจทางศีลธรรมได้เลย

ประโยชน์นิยมอย่างละเอียดของมิลล์ (John Stuart Mill 1806–1873)

มิลล์ เป็นนักปรัชญาจริยธรรมชาวอังกฤษ ได้อธิบายให้เราทราบว่าประโยชน์นิยมต้องการให้มนุษย์เป็นคนมีใจไม่ลำเอียงอย่างแท้จริง ระหว่างความสุขและความทุกข์ให้มีจิตเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

ทฤษฎีนี้มีแนวโน้มไปเพื่อพิสูจน์ความประพฤติและอุปนิสัยของมนุษย์ และช่วยให้มนุษย์มีความคิดกว้างขวางในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อบุคคลหัวไว้.

มิลล์ถือว่าความสุขสูงสุดและมีปริมาณมากที่สุด ความสุขนั้นต่างๆ มีความแตกต่างกันทางคุณภาพ ความสุขที่เกิดจากการใช้สติปัญญาในทางสร้างสรรค์สูงกว่า ดีกว่าและประเสริฐกว่าความสุขทางประสาทสัมผัสต่ำคนเราได้รับความสุขทั้งสองอย่างในขณะเดียวกัน คนฉลาดย่อมเลือกเอาความสุขที่สูงกว่า ดีกว่าและประเสริฐกว่า ไม่มีคนฉลาดคนใดจะเห็นด้วยกับคนโง่ ไม่มีผู้มีใจอ่อน懦คนใดจะเห็นด้วยกับคนเห็นแก่ตัว การเป็นโสเครติส์ polymath ดีกว่าเป็นคนโง่ที่อ้วนฟุ้งฟู ราศีราเรส่วนหาดความสุขที่ยิ่งใหญ่ที่สุดและมีปริมาณมากที่สุด และความสุขนี้ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ส่วนตัว หากขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของมนุษยชาติ จริยศาสตร์ของมิลล์ จึงเรียกว่า Utilitarianism (ประโยชน์นิยม) นอกจากนี้ มิลล์ยังถือว่าความสุขเกิดจากการกระทำที่ดีที่สุด สำหรับความทุกข์ที่เกิดจากการกระทำการใดความผิด ดังนั้น ความสุขจึงเป็นจุดมุ่งหมายเพียงประการแห่งการกระทำการ ความสุขความเพลิดเพลินและการพ้นจากความทุกข์เป็นสิ่งเดียวที่มนุษย์ทุกคนบรรลุได้ เพราะเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด มิลล์ถือว่า คุณธรรม สุขภาพ ความรักเกี่ยรติ และอื่นๆ เป็นเพียงวิธีการไปสู่ความสุข เขาไม่ได้ถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นคุณค่าในตัวเอง (Intrinsic values) เขายังถือเอาความสุขเป็นมาตรฐานวัดความดีหรือความผิด ถ้ามีผลเป็นสุขก็ถือว่าทำดี ถ้ามีผลเป็นทุกข์ก็ถือว่าทำผิด นี้คือสุขนิยมแท้ เป็นเชิงมีความคิดเห็นอย่างนี้ เมื่อกัน ประโยชน์นิยมของมิลล์มีรากฐานอยู่ที่สุขนิยมทางจิตวิทยา เขายังได้พิสูจน์สุขนิยมทางจิตวิทยาไว้ดังนี้ ความอยากรู้สึกสิ่งหนึ่งและการแสวงหาสิ่งที่พึงพอใจ การคิดถึงสิ่งที่น่าประทับใจ และการคิดถึงมันในฐานะเป็นความสุขนั้น เป็นสิ่งเดียวกันกับข้อความที่ว่า "เราต้องการความสุข"

คนทุกคนต้องการความสุข ตั้งนี้ ความสุขจึงเป็นสิ่งที่ต้องการของคน

มิลล์ ยอมรับความแตกต่างทางคุณภาพของความสุขและชี้ให้เห็นว่าความสุขมีคุณภาพแตกต่างกัน ความแตกต่างทางคุณภาพนี้ไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณ และถือว่าความแตกต่างปริมาณ

มิลล์กล่าวว่า เมื่อถือเอาประโยชน์หลักแล้ว ความจริงมีอยู่ว่าความสุขบางอย่างนั้น น่าบรรณาและมีคุณค่ากว่าความสุขบางอย่าง นับเป็นความโง่เขลาอย่างยิ่งที่จะตีค่าของสิ่งทั้งปวงว่ามีค่าเท่ากัน และเห็นคุณภาพมีค่าเท่ากับปริมาณ ไม่ถูกต้องเลยที่จะตีค่าของความสุขว่า ขึ้นอยู่กับปริมาณอย่างเดียว ด้วยเหตุนี้ ลัทธิของมิลล์จึงเรียกว่าประโยชน์นิยมอย่างละเอียด บุญหาต่อไปของมิลล์ มีอยู่ว่าอะไรเป็นเครื่องทดสอบคุณภาพของความสุข คำตอบก็คือ ความสุขที่ถูกต้องทางศีลธรรมถือว่า เป็นความสุขที่มีคุณภาพสูงกว่า ถ้าความสุขนั้นถูกต้องตามศีลธรรมทั้งสองอย่าง จะให้ทดสอบคุณภาพได้อย่างไร มิลล์ตอบว่า ให้พิจารณาถึงจิตใจหรืออินทรีย์ สุขใดที่ทำให้จิตใจหรืออินทรีย์สูงขึ้น สุขมีถือว่ามีคุณภาพสูงกว่า มีมนุษย์ส่วนน้อยเท่านั้นที่จะเปลี่ยนใจมาพอใจในความสุขเยี่ยงสัตว์ดิรัจฉาน

มิลล์เห็นว่า โดยปกติแล้ว มนุษย์พอยู่ในความสุขเยี่ยงมนุษย์และแม้ว่าจะมีความทุกข์ ทรมานอย่างมนุษย์เขา ก็ยังพยายามยืนดีรับความทุกข์นั้นมากกว่าจะยินดีรับความสุขเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน ความรู้สึกในเกียรติศักดิ์ (Sense of Dignity) นั้น เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน

อะไร คือ มาตรฐานของประโยชน์นิยม

ตามทัศนะของมิลล์ มาตรฐานของประโยชน์นิยมนั้น มิใช่อยู่ที่ความสุขอันยิ่งใหญ่ที่สุด ของบุคคลคน แต่หมายถึงความสุขอันยิ่งใหญ่ของส่วนรวม ระหว่างความสุขของตนและความสุขของผู้อื่นนั้น ประโยชน์นิยมแสดงทัศนะไว้ว่า ควรได้รับประโยชน์ด้วยกันเท่า ๆ กัน ดังคำสอนของพระเยซู ซึ่งแสดงถึงเรื่องการได้รับประโยชน์ว่า "จงปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่เราต้องการให้คนอื่นปฏิบัติต่อเรา และจงรักเพื่อนบ้านเหมือนกับบิดาของเรา" คำสอนของพระเยซูในเรื่องนี้ แสดงให้เห็นอุดมคติอันสมบูรณ์ของศีลธรรมในแง่ของประโยชน์นิยม

พระพุทธเจ้า ก็ทรงสอนเรื่องหันมองน้ำเมื่อนอกกัน ดังพุทธภาษิตที่ว่า "พึงสละทรัพย์เพื่อรักษาภัย ฟังสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต ฟังสละทั้งทรัพย์อวัยวะและชีวิตเพื่อรักษาธรรม คือ ความ

ถูกต้องเอาไว้" การรักษาธรรมเขาไว้ ก็เพื่อประโยชน์ผู้คนและประโยชน์ตนพร้อมๆ กันไป

อะไรเล่า คือ พลังทางศีลธรรมซึ่งผูกพันบุคคลอยู่ในสังคมและทำให้เราจึงต้องสนับสนุนความสุขทั่วไป มิลล์ได้ตอบไว้ว่า มีเหตุผลอยู่ 2 ประการ ที่เราต้องประพฤติเพื่อประโยชน์ส่วนรวมคือ

1. เหตุผลภายนอก

2. เหตุผลภายใน

เหตุผลภายนอก คือ เหตุผลทางกาย ทางสังคม ทางการปกครอง และทางศาสนา (มีความเห็นเหมือนกันกับเบนเนม)

เหตุผลภายใน คือ มโนธรรม อันได้แก่ความเมตตากรุณา ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรู้สึกเห็นแก่ประโยชน์ของสังคมและมนุษยชาติเราจะเห็นได้ว่า มิลล์ มีความคิดเห็นทางจริยศาสตร์ ก้าวหน้าไปไกลกว่าเบนเนมที่ยอมรับแค่เพียงเหตุผลภายนอก ซึ่งเหตุผลเหล่านี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนของปัจเจกชนเท่านั้น มิลล์ จึงได้เพิ่มเหตุผลภายในเข้าไปอีกอย่างหนึ่งคือ **มโนธรรม** (Conscience) มโนธรรม คือ ความรู้สึกรับผิดชอบ ชี้ว่าดีระดับสูงทางศีลธรรม

วิจารณ์ประโยชน์นิยมอย่างละเอียด

1. คำสอนของมิลล์ เป็นสุนนิยมซึ่งมีรากฐานอยู่ที่การมองปัญหาเพียงด้านเดียวเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ คือ เห็นว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความรู้สึก ดังนั้น จึงหลงใหลมัวเมาในความสุข ความเพลิดเพลินว่า เป็นจุดหมายปลายทางของชีวิต แต่จุดมุ่งหมายอันแท้จริงของชีวิต คือ ความพอใจในข้อคิดเห็นสมบูรณ์ที่มีเหตุผล และความรู้สึกกลมกลืนกัน

ความสุขเป็นความรู้สึกที่ควบคู่กันไปกับความปราร蹙นาที่จัดทำเป็นระบบแล้ว ส่วนความเพลิดเพลินนั้น เป็นความรู้สึกที่เกิดจากความพอใจอันเกิดจากความปราร蹙นาส่วนบุคคล ทั้งมิลล์และเบนเนมมองไม่เห็นความแตกต่างระหว่างความสุขและความเพลิดเพลิน

2. ประโยชน์นิยมของมิลล์ มีรากฐานอยู่บนสุนนิยมทางจิตวิทยา ดังนั้น จึงมีข้อบกพร่องนานาประการ

ความเพลิดเพลินมิใช่วัตถุประสงค์โดยตรงของความปราร蹙นา แต่มันเป็นผลของ

ความเต็มรูปแบบแห่งความประรรถนา เรายิ่งแสวงหาความเพลิดเพลินมากเท่าใด เรายิ่งจะได้รับมันน้อยลงเท่านั้น นี่คือ พาราดอกซ์ (Paradox) ของสุขนิยม

มิลล์ ยอมรับว่า มนุษย์อาศัยคุณธรรม ชื่อเสียง เกียรติยศ ฯลฯ เพื่อเป็นวิถีทางนำไปสู่ความเพลิดเพลินเท่านั้น นอกจากนี้ มนุษย์มีความหวังอย่างยานไปทางวัตถุมากกว่าความเพลิดเพลิน แต่สุขนิยมทางจิตวิทยา ยอมรับว่า มนุษย์มีความหวังอย่างยานอยากมุ่งไปแสวงหาความเพลิดเพลินเสมอ

3. มิลล์ ยอมรับความแตกต่างทางคุณภาพของความสุขและคุณภาพของความเพลิดเพลิน คุณภาพเป็นมาตรฐานพิเศษจากสุขนิยม เพราะมาตรฐานทางสุขนิยมมีแต่ปริมาณอย่างเดียว คุณภาพของความสุขนั้น ที่แท้จริง คือ คุณภาพทางศีลธรรมนั้นเอง แต่มาในรูปแห่งความสุข มันลืบเนื่องมาจากธรรมชาติฝ่ายสูง (เหตุผล) ของมนุษย์โดยนัยนี้ จะเห็นได้ว่า มิลล์ ได้นำเอาลัทธิเหตุผลนิยมเข้ามาใช้กับลัทธิของเขาร่วมกัน การยอมรับความแตกต่างทางคุณภาพของความสุขและได้ชี้ให้เห็นต่อไปว่า ความสุขอันเกิดจากสติปัญญา มีค่าสูงกว่า ประสบการณ์ว่าความสุขอันเกิดจากผัสสะ

4. ข้อตัดสินเกี่ยวกับการทดสอบคุณภาพตามที่มิลล์กล่าวมานั้น เป็นเรื่องส่วนบุคคลเป็นเรื่องของความชอบหรือความไม่ชอบเฉพาะตัวเสียมากกว่าข้อตัดสินนั้น จะต้องเป็นข้อตัดสินที่มีเหตุผล นั่นคือ เหตุผลทางศีลธรรมตัดสินคุณภาพของความสุขทางศีลธรรม

เมื่อเป็นการยากที่จะให้ข้อทดสอบคุณภาพจริงๆ แล้ว มิลล์เสนอเรื่องความสำนึกรู้ในเกียรติศักดิ์ (Sense of Dignity) ว่า ความรู้สึกในเกียรติศักดิ์อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์นั้น คือเกียรติศักดิ์แห่งเหตุผลไม่ใช่เกียรติศักดิ์แห่งความรู้สึกทางผัสสะ อนึ่ง ความรู้สึกในเกียรติศักดิ์นี้ไม่ใช่ความประรรถนาในความสุขแต่เป็นเกียรติศักดิ์แห่งเหตุผล นี่ก็อีกเหตุผลหนึ่งที่มิลล์นำเอามาเหตุผลนิยมเข้ามาใช้ในลัทธิของเขาร่วมกัน

5. ข้อที่ว่า ความสุขของคนทั่วไปเป็นความดีของคนทั่วไป หรือความดีของคนส่วนรวม ตั้งนี้ ความสุขของส่วนรวมก็เท่ากับความสุขของแต่ละคนอันเป็นความผิดทางการแยก มิลล์ มิได้อธิบายให้แจ่มชัดในเรื่องนี้

แต่ความจริงแล้ว ความสุขของส่วนรวม มิได้หมายความว่า คนทุกคนในชุมชนนั้น

จะต้องมีความสุขเสมอไป ความสุขของส่วนรวมอาจได้มาจากการทุกข์ทรมานหรือความเสียสละ อันยิ่งใหญ่ของคนใดคนหนึ่งในชุมชนนั้นก็ได้

6. ความเมตตากรุณานี้ไม่ได้เกิดมาจากความเห็นแก่ตัวของบุคคล กฎต่างๆ ภายใต้ ทำให้คนเปลี่ยนจากความเห็นแก่ตัวมาเป็นความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อันเจือด้วยความเห็นแก่ตัว (Ego-altruism) หากใช้ความเห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนรวมอย่างบริสุทธิ์ไม่ เพราะในสังคมของมนุษย์มีทั้งความเห็นแก่ตัวและความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้น จึงเป็นการไม่ถูกต้องเลยที่ถือว่า ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมพัฒนามาจากความเห็นแก่ตัวในช่วงชีวิตของปัจเจกชนภาษาไทยอีกผลของกฎหมายทางจิตวิทยา

7. การแสดงออกอันมีเหตุผลทางศีลธรรมหรือความรู้สึกสำนึกรู้หน้าที่นั้น มิลล์ไม่ได้เสนอไว้เลย เหตุผลภายนอกไม่สามารถทำให้คนมีความรู้สึกสำนึกรู้หน้าที่ได้ และไม่สามารถบังคับถึงความรับผิดชอบทางศีลธรรมได้ มิลล์ จึงได้เพิ่มเหตุผลภายใน คือ มโนธรรม ซึ่งเป็นอำนาจจับผิดชอบทางเหตุผล ไม่ใช่ความรู้สึกสุขหรือทุกข์

8. เราจะวัดความสุขอันยิ่งใหญ่ของคนหมู่มากได้อย่างไร เพราะว่าตามปกติแล้ว ความรู้สึกสุขทุกข์ อันเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันมากอยู่แล้ว ใครๆ ไม่อาจตีค่าหรือวัดได้อย่างแน่นอน และสิ่งที่ให้ความสุขแก่เราในเวลานี้ อาจให้ทุกข์แก่ผู้อื่นในเวลานั้นก็ได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ ความรู้ของมิลล์เกี่ยวกับการวัดปริมาณความสุขหรือคุณภาพความสุข เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ มิลล์มองเห็นความสุข ความทุกข์ในฐานะ เป็นกระแสอารมณ์ซึ่งสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้

ประโยชน์นิยมเมืองไทยต่อสังคมอย่างไร

1. สัทธิประโยชน์นิยมของเบนเซมและมิลล์ รวมทั้งคนอื่นๆ ในกลุ่มนี้ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างใหญ่หลวงด้วยการปฏิรูปกฎหมายและการเมืองในศตวรรษที่ 20 และทฤษฎีของพวกเขายังได้กล่าวเป็นรากฐานการปกครองแบบประชาธิปไตย สุภาษณ์ประจำชาติที่

ว่า "ความสุขอันยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษย์นั่นจำนวนมากที่สุด" และว่า "แต่ละคนรวมเป็นหนึ่ง ไม่มีอะไรมากกว่าหนึ่ง" นั้น ได้ช่วยให้พวกเขายกภูรูปสังคมที่พิการมาแต่เดิมเป็นเวลานานให้กลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกรังหนึ่ง

2. การแก้ปัญหาสังคมต้องแก้ที่จิตใจของคนก่อน ถ้าไม่นำเอาหลักคำสอนทางศาสนา จริยธรรมและศีลธรรมมาพัฒนาจิตใจของคนให้ดีขึ้นแล้ว ถึงจะเปลี่ยนระบบการปกครองเป็นระบบอะไรก็ตาม ปัญหายุ่งยากทางสังคมของมนุษย์ก็หายได้ล้น้อยลงไม่มีเหลือซึ่งความสับสนวุ่นวายมากขึ้นตามสัดส่วนแห่งจิตใจของคนที่ตกต่ำไป ดังนั้น การแก้ปัญหาสังคมด้วยวิธีนี้ จึงเป็นการแก้ที่ปลายเหตุไม่ใช่ต้นเหตุ

3. ประโยชน์นิยมนี้ ได้ทำให้ความก้าวหน้าทางสังคมกลมกลืนกับความสัมภានทางวัฒนธรรม แต่ว่าดูแล แล้วทางกายมากขึ้นจนเกินไป เลยทำให้มนุษย์มีความหลงใหลมัวเมานิวัติกลั่นมองไม่เห็นคุณค่าทางสติปัญญา ทางสุนทรียะและทางศาสนารวมทั้งคุณค่าอันแท้จริงของอุปนิสัย ความรัก มิตรภาพและความดีอื่น ๆ

4. เมื่อมนุษย์มองเห็นคุณค่าทางสติปัญญา คุณธรรมฯลฯ เป็นสิ่งที่ดีกว่า ประเสริฐกว่า วัตถุเป็นไหน ๆ แล้ว เขายอมแสวงหาปัญญา คุณธรรมและความดีอื่น ๆ เพื่อทำให้จิตใจสว่าง สงบและแจ่มใส มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างตามความเป็นจริง ชีวิตของเขาก็จะมีความสุข ความสงบ ร่มเย็น เป็นลำดับมากขึ้น

ปัญหาสังคมที่หนักอึ้งอยู่เวลานี้ จะคลี่คลายลงและหมดไปในที่สุด

ประโยชน์นิยมแบบนี้เหตุผลของเซนรี ชิกวิค

(Rational Utilitarianism of Henry Sidgwick 1838-1900)

เยนรี ชิกวิค ถือว่า ความสุขเป็นยอดบรรดาของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีเหตุผลพอเพียงที่เดียวที่บุคคลจะบรรลุได้ เพราะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าภายในตัวเอง เหตุผลที่ให้เชื่อให้เราเห็นว่าความสุขเป็นจุดมุ่งหมายที่แท้จริงที่บุคคลควรแสวงหา

ความรู้ ความงาม และความดี หรือคุณธรรมนั้น เป็นเพียงวิธีการให้เราเข้าถึงความสุข สิ่งเหล่านั้นมีคุณค่าเพียงภายนอกหรือเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความสุข

ความสุขกับความเพลิดเพลิน

ตามทัศนะของชีคิวิค ความสุขและความเพลิดเพลินมิได้มีความแตกต่างกันแต่ประการใด เขาเห็นว่ามันเหมือนกัน คือ ถ้าความคิดสูงสุดได้แก่ความสุขหรือความเพลิดเพลิน

มาตรฐานอันสูงสุดในการตีค่าทางศีลธรรมคือ ความสามารถในการสร้างความรู้สึกอันน่าประทับใจให้เกิดขึ้น ความคิดอันสูงสุดในตัวมันเองจะต้องเป็นความประเสริฐแห่งชีวิตทางวิญญาณ และความดีแห่งชีวิตทางวิญญาณจะต้องขึ้นอยู่กับความเพลิดเพลินสิ่งอื่น ๆ ที่เรียกว่าคืนนี้ เป็นเพียงเครื่องมือแห่งความสุขเท่านั้น

อะไรคือความคิดสูงสุด ตามทัศนะของชีคิวิค ความสุขหรือความเพลิดเพลินเป็นความดีสูงสุด ความรู้ ความงาม และคุณธรรมหรือสิ่งอื่น ๆ เป็นเพียงเครื่องดำเนินไปสู่ความสุขเท่านั้น ถ้าแยกจากความสุขแล้ว สิ่งเหล่านี้ไม่มีคุณค่าอะไรเลยบุคคลที่มีการศึกษาที่จำนวนไม่น้อย ตัดสินด้วยความรู้สึกของตนว่าความรู้และศิลปะเป็นต้น เป็นจุดมุ่งหมายอันสำคัญในชีวิต

ถ้าเราจะถามถึงมาตรฐานขั้นสุดท้ายแห่งคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแสวงหาไว้เพื่ออะไรแล้ว เราอาจจะได้รับคำตอบว่าเขาแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเพื่อช่วยให้เกิดความสุข

เป็นเรื่อง และมิลล์ สนับสนุนสุขนิยมทางจิตวิทยา ซึ่งถือว่ามนุษย์แสวงหาความสุข และหลีกเลี่ยงความสุขอุ่่นเมือง ความสุข เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการແຕ็ชีคิวิกกล่าวว่า "แรงกระดูกที่เรียกร้องหาความสุขนั้น ถ้ามีมากเกินไป ก็จะทำให้จุกมุ่งหมายเสียไป ทางที่ดีที่สุดที่จะให้ได้รับความสุขนั้น คือ ลืมมันเสีย นี่เป็นสัจธรรมในการแสวงหาความสุข"

ชีคิวิคไม่ยอมรับสุขนิยมทางจิตวิทยา แต่สนับสนุนสุขนิยมทางจริยศาสตร์เห็นว่า ความเพลิดเพลินมิใช่สิ่งสามัญของความประรรณ แต่มันเป็นสิ่งเฉพาะและเป็นสิ่งมีเหตุผลของความประรรณ เป็นความคิดอันสูงสุด เป็นสิ่งเดียวที่มีคุณค่าในตัวเอง

ชีคิวิค กล่าวว่า "ขณะเรามีความสุข ขณะนั้นเรารู้สึกว่า เราไม่ต้องการแสวงหาสิ่งอื่นใดอีก ยกเว้นความสุข" ชีคิวิค ถือว่า มันเป็นเหตุผลทางภาคปฏิบัติว่า "ความเพลิดเพลิน หรือความสุขนั้นเป็นความคิดอันสูงสุด นักอพนฐานของสัญชาตญาณนิยม หรือเหตุผลนิยมในหลักของชีคิวิคและคุณธรรมที่เป็นหลักกรอบจายความสุขได้แก่ ความพอประมาณ ความกรุณา และความยุติธรรม เป็นต้น"

ตามทัศนะของชีดวิค ความดีอันสูงสุดเป็นสิ่งที่เราได้จากการมีความดีนี้อยู่กับภาวะความรู้สึกอันน่าบรรณนาที่เรียกว่า ความเพลิดเพลินหรือความสุข

ทัศนะทางศีลธรรม

ชีดวิคความเห็นว่าศีลธรรมมุนน์มีรากฐานอยู่ที่เหตุผล การตัดสินคุณค่าอันมีมาแต่เดิม ความคิดแบบอุปนัย¹ หรืออุปман (Induction) นั้นไม่อาจให้จุดหมายอันสูงสุดแก่การกระทำทางศีลธรรมได้ และข้อเท็จจริงทางประสบการณ์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ควรจะเป็น หรือ "ควรจะเป็นอย่างไร" เหตุผลเท่านั้นที่จะให้ความจริงเรื่องนี้ได้เกี่ยวกับหน้าที่และความเข้าใจทางสุขนิยม

หลักเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการ

1. ความไม่ประมาท หรือความระมัดระวัง
2. ความกรุณา
3. ความยติธรรม

หลักเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการเหล่านี้ เป็นหลักการกระจายความสุขในชีวิตส่วนบุคคล และสังคม ชีดวิคได้ยึดหลักอันนี้มาจาก บัตเลอร์

โดยนัยนี้ หลักเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการดังกล่าว ก็คือ หลักศีลธรรมก็คือศีลหมายถึง การสร่วมคนมิให้เบียดเบี้ยนผู้อื่น ส่วนความกรุณาและความยุติธรรมก็คือธรรม นักประชญาติใช้ถ้อยคำพิคกัน แต่ความหมายมักจะเป็นอันเดียวกัน

ความรักตนเองกับเหตุผล

ความรักตนเองขึ้นกับบุคคลให้รู้จักแสวงหาความสุขเพื่อตนเป็นไปชั่วครู่ชั่วคราว ส่วนเหตุผลจะช่วยให้ความรักตนได้รับการศึกษาเรียนรู้ และได้รับแสงสว่างและทำให้รู้จักการแสวงหาความสุขในชีวิตเพื่อตนเองและคนอื่น

¹ ความคิดแบบอุปนัยหรืออุปمان คือการคิดหาเหตุผลจากส่วนเฉพาะไปสู่หลักทั่วไป ตรงกันข้ามกับการคิดหาเหตุผลแบบนิรนัย (Deduction)

วิธีการแสวงหาความสุข

ในการแสวงหาความสุขนั้น เราต้องคำนึงถึงความสุขในอนาคตด้วย คือ ไม่เพียงแต่เห็นว่าเป็นความสุขในปัจจุบันแล้วรีบৎครุบเอกสารความสุขเข่นนอ詹ทำทุกข์มาให้ในอนาคต ก็ได้ เราไม่ควรพอใจความดีเล็กน้อยในปัจจุบันมากกว่าความดีอันยิ่งใหญ่ในอนาคต เราควรสละความสุขเล็กน้อยในปัจจุบัน เพื่อได้รับความสุขอันยิ่งใหญ่ในอนาคต เราควรมุ่งแสวงหาความสุขอันยิ่งใหญ่ ด้วยตัวเองกว่ามุ่งแสวงหาความสุขเล็กน้อย และเป็นไปข้าราชการ

ชีวิตพัฒนาเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของคนอันมีเหตุผล

ความรักตนอันมีเหตุผล ชี้ทางให้เราดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องสอนให้เรามีความพอดีต่อความดีกันยิ่งใหญ่ในอนาคตมากกว่าความดีเพียงเล็กน้อยในปัจจุบัน ความดีของเรามีใช่ความสุขชั่วแล่น แต่ต้องเป็นความสุขตลอดชีวิต นี่คือหลักใหญ่ของความรักตน อันมีเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้เราเฉลี่ยวความสุขในชีวิตส่วนตัวของเราไปสู่ผู้อื่น และเราจะรู้สึกมีความสุข เมื่อผู้อื่นมีความสุข

ความกรุณาอกให้เราทราบว่าความสุขของผู้อื่นควรจะเสมอภาคกับความสุขของเรา คนที่มีความกรุณาจึงไม่แสวงหาความสุขเพื่อตนโดยการเบี่ยดเบี้ยนผู้อื่น ประสบการณ์เพียงอย่างเดียว ไม่พอที่จะเป็นสะพานเชื่อมความสุขของคนกับความสุขของผู้อื่นให้ถึงกันได้ เหตุผลต่างหาก เป็นเครื่องเชื่อมโยงทั้งสองประการนั้นให้เนื่องถึงกัน ความเพลิดเพลินหรือความสุขเป็นสิ่งเดียวที่มีคุณค่าภายใน มันเป็นความดีสูงสุดและมีเหตุผล เพราะฉะนั้น ความสุขของผู้อื่นจึงควรได้รับการศึกษาให้เสมอค่ายความสุขของเรา เราควรให้ความยุติธรรมกับความสุขของคนทั้งปวง และไม่ควรชอบหรือพอใจความสุขเพียงเล็กน้อยของตัวเองมากกว่าความสุขอันยิ่งใหญ่ของผู้อื่น

เมื่อเรามองกันอย่างมีเหตุผลจริงๆ แล้ว ชีวิตของปัจเจกชน ย่อมมีสิทธิ์เสมอภาคกันที่จะได้รับความสนใจ และความสุขคนทุกคนควรมีสิทธิ์แสวงหาความสุขโดยส่วนรวม เหตุผลอกเราให้ทราบว่าปัจเจกชนควรเลี้ยงสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขส่วนรวมอันยิ่งใหญ่กว่านี้คือหลักใหญ่ของความเมตตากรุณาอันประกอบด้วยเหตุผลซึ่งช่วยให้เราบรรจายความสุขไปโดยทั่วถึงกัน

ส่วนเรื่องความยุติธรรมในความยุติธรรมนั้น มีความจริงอยู่ว่า เราทุกคนไม่สามารถมีความสุขในชีวิตเท่ากันได้ ในเวลาเดียวกัน ความสุขของบุคคลย่อมแตกต่างกันออกไป บุคคลที่มีความสามารถมากย่อมมีโอกาสบรรลุถึงความสุขได้มากกว่าผู้มีความสามารถน้อย คนดีย่อมมีโอกาสได้รับความสุขมากกว่าคนชั่ว นักล่าวโภยหัวไป ทุกคนเสมอ กันไม่ได้

ดังนั้น ความยุติธรรมจึงหมายถึงความสุขส่วนรวมที่ยังให้ผู้ที่สุค ตามหลักทั่วไปแล้ว ความยุติธรรมเรามาถึงการที่บุคคลได้รับสิ่งที่เข้าควรจะได้รับ เช่นคนที่ได้รับผลดี คนทำชั่วได้รับผลชั่ว นี้คือความยุติธรรมทางลัทธิ แต่ทำอย่างไรจึงจะทำให้เป็นหลักอันศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาได้ ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ ด้วย

สรุปว่า ความไม่ประมาท ช่วยประกันปกครองให้บุคคลมีความสุขตลอดชีวิต ทำให้ชีวิตมีความหมายและมีหลักประกันความกรุณา สอนให้เราเห็นแก่ความสุขของเพื่อนมนุษย์ และศศรูหงปง ส่วนความยุติธรรมจะช่วยกระจาดความสุขให้หัวถึงแก่คนทุกคนในฐานะ เป็นความสุขส่วนรวม

วิจารณ์ประโยชน์นัยน์แยบมีเหตุผลของชีวิก

1. ชีวิกเข้าใจพิศที่ถือว่าความเหลิดเหลิน หรือความสุขเป็นความดีอันสูงสุด และว่าความเหลิดเหลินประการเดียวเท่านั้นเป็นคุณค่าอันแท้จริง สิ่งอื่น ๆ เพียงเครื่องมือไปหาความสุขเท่านั้น
2. ชีวิกมีความเข้าใจพิศอีกเช่นกันที่ถือเอาความรู้สึกเป็นพื้นฐานสำคัญแห่งธรรมชาติของมนุษย์ เพราะความจริงแล้วเหตุผลถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ เหตุผลความรู้สึกและเจตจำนงได้สร้างธรรมชาติของมนุษย์ขึ้น
3. เราไม่ควรมุ่งหวังความสุขเพื่อความสุขเอง แต่เราควรแสวงหาความรู้วัฒนธรรม ความงาม คุณธรรม หรือความดีเลิศทางศีลธรรมซึ่งมีคุณค่าอันแท้จริง และทำให้ความกระหายทางวิญญาณของตัวเราได้รับความพอใจ ความสุขเป็นครรชน์ไปสู่ความรู้แจ้งในตัวเอง หรือความเต็มปริญญในตัวเอง ความรู้และคุณธรรม ไม่เป็นเพียงวิธีให้ถึงความสุขเท่านั้น แต่ยังเป็นคุณค่าอันแท้จริงในตัวเอง

4. ชีวิคประสบความล้มเหลวในการประเมินประเมณความเข้าใจเรื่องความคิดของสุข
นิยมและมาตรฐานทางศีลธรรมของสุขนิยมกับพื้นฐานอันสูงสุดของความดีไม่ได้ ถ้าไม่ยอมรับคุณ-
ธรรม หรืออุบัติสัยว่าเป็นพื้นฐานอันสูงสุดของความดีอีกด้วย"

เมื่อเรายอมรับว่าอุบัติสัยเป็นพื้นฐานสำคัญแห่งความดี เช่นนี้ บุคคลย่อมปลูกฝังและ
พัฒนาอุบัติสัยให้ดีงาม เพื่อความดีทั้งแท้ตนและแก่สังคม

3. กลุ่มเหตุผลนิยม

จุดหมายของชีวิตมนุษย์ตามหลักปรัชญาเหตุผลนิยม

นักปรัชญาที่ดีถือเหตุผลเป็นสระหรือเป็นที่ฟังของชีวิตยิ่งกว่าสิ่งอื่น ซึ่งจะนิยามล่าว
ในที่นี้ก็มี โซเครติส (Socrates) และเพลโต (Plato) นักปรัชญาคุณของกรีก โซเครติส
ได้แสดงทัศนะไว้ว่า ความพ่ายแพ้มันสำคัญที่สุดของมนุษย์คือการค้นหาให้พบว่า อะไรเป็นความ
คิด Lod ระยะเวลาแห่งชีวิต ชีวิตย่อมต้องการค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่คนยังไม่รู้ เพื่อให้พบว่าอะไร
เป็นความดี ชีวิตอย่างนี้เป็นชีวิตที่ดีที่สุด เป็นชีวิตที่มีค่าควรแก่การคำนึงถึง

เรื่องการคำนึงชีวิตนี้มีหลักความจริงอยู่ว่า "ความมั่งคั่งทางโลกนั้นไร้ค่า เมื่อเปรียบ
เทียบกับสมบัติทางใจ (คุณธรรม) แต่ในชีวิตจริงแล้ว มนุษย์ sewage หาความมั่งคั่งทางโลกทำได้
กับว่า "ทรัพย์สมบัติเป็นยอดแห่งความดี คนพวนนี้เข้าห้ามมาสิ่งที่เขาเขื่อว่าดี เพราะทุกคน sewage
ความดี แต่หลายคนไม่รู้ว่าความดีคืออะไร"

ความคืออะไร? โซเครติสได้แสดงความคิดเห็นต่อไปว่า ความดีคือความรู้และ
ความรู้คือคุณธรรม คุณธรรมและความรู้จึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงไปควบคู่กับชีวิตของมนุษย์ จึงจะ
บรรลุจุดหมายสูงสุดได้

เพลโต ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับจุดหมายของชีวิตมนุษย์ไว้ "มนุษย์มีชีวิตคำนึงถึงได้ดีก็ต่อ
เมื่อมีเหตุผลโดยควบคุมความคิดและการกระทำ ซึ่งผลปรากฏออกมีคือ ทำให้มนุษย์เป็นคนฉลาด
กล้าหาญ และมีอารมณ์ดีขึ้น"

ตั้งนั้น ชีวิตที่ประกอบด้วยเหตุผล จึงเป็นชีวิตที่สูงที่สุดสำหรับมนุษย์ เพราะเป็นชีวิตที่
มีสติปัญญา ความกล้าหาญ และการควบคุมตนเอง ชีวิตแบบนี้จะเป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยความสุข

ความสุขและความดีเป็นของคู่กัน

ส่วนนักปรัชญาเหตุผลนิยมอีกท่านหนึ่งที่สมควรนமากล่าวในที่นี้คือ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) นักปรัชญาชาวเยอรมันที่มีชื่อเสียง

เหตุผลนิยมของคานท์ บางที่เรียกว่า Rigorism หมายถึงหลักที่ใช้คุณธรรมหรือเหตุผล บางที่เรียกว่า Moral Purism หรือ Formal Ethics เหตุผลนิยมของคานท์ เป็นหลักการที่อยู่ในเครือเดียวกับมโนธรรมที่มีเหตุผล

คานท์ ถือว่า มโนธรรมเป็นเหตุผลภาคปฏิบัติ เพราะบ่งถึงกฎศีลธรรมในตัวเองคือ หลักศีลธรรมนั้นรู้และเข้าใจได้เอง เป็นสิ่งที่มีมาก่อน ไม่ใช่มีขึ้นในภายหลังโดยอาศัยประสบการณ์ และเป็นหลักการที่มีประจักษ์พยานในตัวเอง (Self-evident) เข้าทำนองเดียว กับจริย-ศาสตร์ของพุทธศาสนาที่ว่า "ตนนั้นแหล่ เป็นพยานแห่งตนว่าตนได้ทำดีหรือทำชั่ว ความลับเจิงไม่มีในโลก" เพราะแม้ในป่าอันว่างจากคนอื่นก็ไม่ว่างจากตน คือ ยังมีตนอยู่ ตนนั้นแหล่ เป็นผู้รู้ เห็นความจริงแล้วไม่รู้สึก เป็นของเฉพาะตนคนอื่นจะมาทำให้ตนบันรู้สึกไม่ได้

จุดหมายสูงสุดในชีวิตของมนุษย์ตามหลักเหตุผลนิยมคานท์ คือ เจตจำนงที่ดี เจตจำนงที่ที่เป็นความดีอย่างแท้จริง ไม่มีอะไรในโลกนี้ที่จะด้อย่างเต็มที่ออกจากเจตจำนงที่ดี เพราะเป็นความดีที่ไม่มีเงื่อนไข เป็นความดีที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง เป็นเพชรที่ส่องแสงสว่างในตัวมันเอง

ส่วนความมั่งคั่งและสติปัญญาไม่ใช่เป็นความดีที่บริสุทธิ์มันสามารถบิดเบือนและเปลี่ยนแปลงไปได้ตามเจตนาของผู้คนคือ ถ้ามีคนใจชัวเจตนาชัวร์ย่อمنนำอาสาศิบัญญा และความมั่งคั่งนั้นนำไปใช้ในทางที่ชัว

อุดมคติของชีวิตมนุษย์ตามหลักเหตุผลนิยม คือ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อหน้าที่ให้สมบูรณ์ โดยมีเหตุผลเป็นเครื่องนำทาง ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อหน้าที่บรรลุความหมายมาชี้ให้ได้มาชี้เกียรติยศ ชื่อเสียง การได้มาชี้เกียรติยศและชื่อเสียงนับเป็นเพียงผลลัพธ์ได้ ชี้เกียกจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นเอง

คานท์ ได้พยายามสร้างกฎศีลธรรมขึ้นโดยวางแผนสามลำดับ 3 ประการ คือ

1. จงทำเฉพาะที่เมื่อท่านทำแล้วเป็นกฎสากล หมายความว่า สิ่งที่ถูกนั้นคือ สิ่งที่

เป็นสากล และจงทำสิ่งที่คนอื่นอาจทำตามได้โดยไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคม

2. จงปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ เช่น เคียงกับปฏิบัติต่อตนเอง และอย่าทำคนอื่นให้เป็นเครื่องมือ แต่จะคำนึงถึงจุดมุ่งหมายร่วมกัน

3. จงปฏิบัติต่อตนเองและคนอื่นในฐานะเป็นผู้มีคุณค่าภายในเสมอ ก็จะประพฤติดนในฐานะเป็นสมาชิกของประชาคมที่มีอุดมคติ ซึ่งทุกคนเป็นหัวใจกลางและผู้ถูกปกครอง

นอกจากนี้ ควรยังชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมไม่ได้รับผลเป็นความสุข เมื่อไป เราต้องทำความดี เพราะมันเป็นความดีไม่ว่าเราจะได้รับความสุขหรือไม่เหตุผลบอกเราว่า คนดีมีศีลธรรม ถ้าไม่ได้รับความสุขในโลกนี้ พระเจ้าผู้จัดสรรความสุขให้ในโลกหน้า

เรื่องจุดหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ คือหลักปรัชญาสุขนิยมนั่นคือ การได้รับความสุขและความเพลิดเพลินอันเกิดจากประสิทธิภาพ แล้วต้องการให้มนุษย์มีศีลธรรมตามธรรมชาติ

ส่วนเหตุผลนิยม ถือว่าจุดหมายสูงสุดของชีวิต คือ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อหน้าที่ ไม่ใช่เพื่อ เกียรติยศ และชื่อเสียง ซึ่งคงกับหลักพุทธศาสนาที่ว่า "ทำด้วยความดี เพื่อความดี ไม่ใช่เพื่อจุดประสงค์อย่างอื่น"

4. กลุ่มนุษยนิยม

จุดหมายของชีวิตมนุษย์ คือหลักปรัชญาสุขนิยม

ปรัชญาสุขนิยม มีความเชื่อว่ามนุษย์มีหัวใจร่างกายและจิตใจ แต่จิตใจเป็นเพียงความสามารถอย่างหนึ่งที่เกิดจากวิถีทางการตามธรรมชาติ ดังนั้น จิตใจในทัศนะของมนุษยนิยม จึงไม่สามารถแยกออกจากร่างกายไปได้

* เมื่อเชื่อว่า มนุษย์มีหัวใจร่างกายและจิตใจ ก็ควรประเมินปัจจัยระหว่างความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้สมดุลกันหรือให้กลมกลืนกัน

มนุษยนิยมมีความเห็นว่า หัวใจทางกายและความสุขทางจิตใจ การมีภูมิความรู้และสิ่งอื่น ๆ ที่มนุษย์สามารถจะพึงพอใจได้ เช่น การมีเสรีภาพ การสามารถเข้าชมอุปสรรค ได้ การประสบความสำเร็จ และความอิ่มใจที่ได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนถึงการได้ชื่นชมกับความงามทั้งในศิลปะและธรรมชาติ หัวใจล้วนเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในชีวิตทั้งสิ้น

ดังนั้น จุดหมายของชีวิตมนุษย์ตามหลักปรัชญามนุษยนิยมก็คือ การได้รับความสุขจากสิ่งที่มีคุณค่าเหล่านี้ แต่ก็ไม่ได้ลุ่มหลงลงไปในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ตามที่กล่าวมานี้ นักศึกษา ก็พожะเห็นได้ว่าคนเราอาจมีจุดหมายของชีวิตที่แตกต่างกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็ เพราะว่ามนุษย์มีโลกทัศน์และชีวัตตน์ที่แตกต่างกัน อันสืบเนื่องมาจากการศึกษา การอบรมและการเป็นอยู่ที่แตกต่างกันออกไปตามลัทธิ ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีของแต่ละบุคคล

จุดหมายของชีวิตมนุษย์ตามหลักศาสนา

ในการกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของชีวิตมนุษย์ตามหลักศาสนานั้น ผู้เรียนเรียงจะขอยกมา กล่าวเพียง 3 ศาสนาเท่านั้น เพราะว่าทั้งสามศาสนา มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนไทยเป็นส่วนมาก อันได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

ศาสนาพุทธ (อเทวนิยม)

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงหลักปฏิบัติ เพื่อความคิดสูงสุดของชีวิตมนุษย์ไว้แต่ละขั้นดังนี้

1. ความสุขขั้นต้น (ทิฏฐิรัชช์มิกตติปะโยชน์) ให้ผู้ปฏิบัติตามหลักธรรม 4 ประการ เพื่อความสุข และความสำเร็จในชีวิต คือ

- (1) มีความยั่นหมั่นเพียรในการแสวงหาทรัพย์สมบัติ
- (2) รู้จักเก็บรักษาทรัพย์สมบัติที่หากมาได้
- (3) คงเพื่อนดี
- (4) รู้จักเลี้ยงชีวิตตามกำลังทรัพย์ที่หากมาได้

2. ความสุขขั้นกลาง (สัมประยิกตติปะโยชน์)

ให้ผู้ปฏิบัติตามหลักธรรม 4 ประการ เพื่อความสุขและความสำเร็จในชีวิตซึ่งจะไปเกิดในโลกหน้าหรือชาติหน้า เมื่อตายไปแล้ว คือ

- (1) มีศรัทธา ความเชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ
- (2) มีศีล คือมีระเบียบของชีวิต

- (3) มีจักษะ ได้แก่ มีการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อผู้อื่น
- (4) บัญญา รอบรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์ และไม่ใช่ประโยชน์ รอบรู้สิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษ

3. ความสุขทั้งสูงสุด (ปรัมพัตประโยชน์)

การปฏิบัติขั้นนี้ ได้แก่ การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนโดยการดับกิเลสและตัณหาแล้วบรรลุพระนิพพาน อันเป็นบรรમสุขด้วยการปฏิบัติตามอริยมารค์ 8 คือทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิบัติ) ไม่ดึงเกินไป ไม่หยอดเกินไป ประกอบด้วยหลักการ 8 ประการ คือ

1. สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ หมายถึงความรู้เห็นอิริยสัจสี่ชัดแจ้งทุกประการ เชื่อมโยงเข้าสู่การตรัสรู้อิริยสัจ
2. สัมมาสังกับปะ ความคำริชชอบ คือ คำริบลดเปลี่ยงองอกจากอารมณ์โลกิจ์ จากความพยายามและจากการเบี่ยดเบี้ยน
3. สัมมาวاجา เจรจาชอบ หมายถึงมีวิสุจิริต คือ ไม่ผูกปด ไม่ผูกคำหยาบ, ไม่ผูกส่อเสียด และไม่ผูกเพ้อเจ้อ
4. สัมมาภัมมตະ การงานชอบ หมายถึง การไม่ผ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ และประพฤติพรหมจรรย์ (ไม่เกี่ยวข้องกับภารมณ์)
5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ หมายถึงการเลี้ยงชีวิตไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรม เว้นจากการเลี้ยงสัตว์เพื่อฆ่าหากำไร
6. สัมมารายามะ เพียรพยายามชอบ หมายถึงเพียรไม่ให้ความช้ำเกิดขึ้น แต่เพียรให้ความดีเกิดขึ้นแทน และเพียรรักษาความดีเอาไว้ให้นาน
7. สัมมาสตि ระลึกชอบ หมายถึงระลึกแล้วให้เกิดสติสัมปุรณ์ขึ้นจนกล้ายเป็นบัญญา แก่กล้าและตัดกิเลสได้
8. สัมมาสมารธ ตั้งใจมั่นชอบ หมายถึงการบำเพ็ญมานให้เกิดขึ้นเป็นพื้นฐานการบรรลุอิริยสัจในสัมมาทิฏฐิข้อที่หนึ่ง

องค์ประกอบ 8 ประการของอิริยมรรคเหล่านี้ สังเคราะห์ลงในไตรสิกขา คือ ศีล
สามัช แลงปัญญา คือ ข้อ 1-2 เป็นปัญญา ข้อที่ 3, 4, 5 เป็นศีล และข้อที่ 6, 7, 8 เป็น^๔
สามัช

4. ชีวิตในโลกนี้ ทราบใจที่มีกิเลสอยู่ด้วยแล้วเกิดอึ คือการเวียนว่ายตายเกิด
เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม (หลักฐานนี้ จากพระไตรปิฎก)

ศาสนาคริสต์ (เหวนิยม)

1. จุตหมายชีวิตของมนุษย์ คือ สวรรค์ด้วยแล้วไม่อยู่กับพระเจ้า
2. วิธีปฏิบัติ ตามมัณฑูติของพระเจ้า คำสั่งสอนที่สำคัญอย่างยิ่งของพระเยซูคือ
ความรัก พระองค์ทรงสั่งสอนให้มนุษย์รักพระเจ้ารักเพื่อนบ้านเหมือนกับรักตนเอง และรักแม่
กระทั่งศัตรูของตน ลักษณะแห่งความรักอันนี้ เรียกว่า

เป็นความรักสามารถรวมมนุษย์กับพระเจ้าให้เข้ากันได้

3. ชีวิตในโลกนี้ มีเพียงครั้งเดียว แต่มีอยู่ตอนหนึ่งในคัมภีร์ใหม่ (มัคยา 11:14,
15 และ 17:12 กล่าวถึง เอลิยาสาสดาพยากรณ์ผู้สืบชีวิตตั้งแต่สมัย 854 ปีก่อน ค.ศ. ว่า
มาเกิดเป็น จอห์น ผู้ล้างบาป อันแสดงว่าพระเยซูรับรองเรื่องความเวียนว่ายตายเกิด แต่ใน
ที่อื่นกล่าวเป็นทำนองเกิดชาติเดียวโดยมาก (หลักฐานเรื่องนี้จาก New Testament TESTAMENT)

ศาสนาอิสลาม (เหวนิยม)

1. จุตหมายชีวิตของมนุษย์ตามหลักศาสนาอิสลามคือสวรรค์ (อยู่กับพระเจ้า)
2. วิธีปฏิบัติ
1. มีความเชื่อในพระอัลลอห์ และทุกของพระองค์คือ พระบารมีบิลหมัด
2. ทำละหมาด คือ สามัคติหันหน้าไปทางเมือง麦加
3. ให้ทานแก่คนยากจน
4. อดอาหารกลางวันในเดือนระमัด丹 (กลางเดือนไม่ห้าม) เดือน 9 ของ
อิสลาม 1 เดือนเต็ม

5. ຈາກໃປ່ປະເມັກກະ

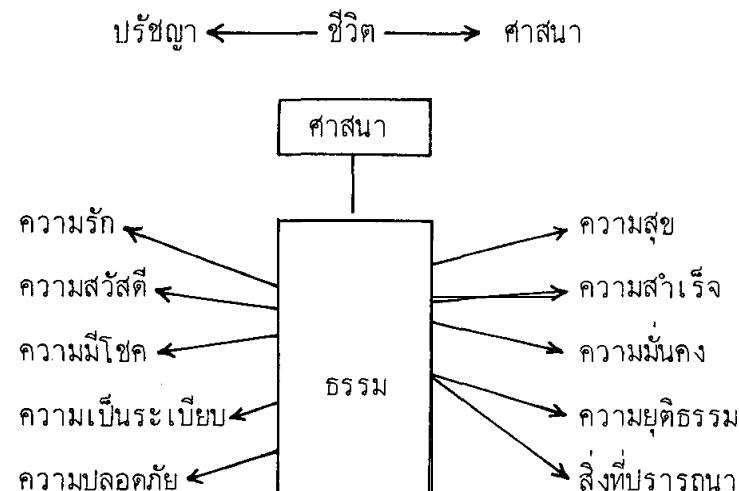
3. ຂົວຕີໃນໂລກນີ້ ມີຄົງເຕື່ອງ

(ຫລັກສູນເຮືອງນີ້ ຈາກຄົມກົດລົມ-ກຸຣາອານ)

ເຮືອງຈຸດໝາຍຂົວຕີມນຸ່ຍໍຕາມຫລັກສາສຳນາ ທີ່ກ່າວມານີ້ທີ່ໜະເທັນໄດ້ວ່າສາສະນາປະ-
ເກຫເຫວນິຍມ (ຄຣິສຕໍຣແລະອີສລາມ ນັບດື່ອພຣະເຈົ້າຜູ້ສ້າງອົງຄໍເຕື່ອງ) ອີ່ອພຸ່ນິຍມ (ນັບດື່ອເທັເຈົ້າ
ຫລາຍອົງຄໍ) ມີຈຸດໝາຍອູ້ທີ່ສ່ວຽກຄ່ອຍກັບພຣະເຈົ້າແລະມີຂົວຕີ່ຂັ້ນຮັນຄົງ

ສ່ວນສາສະນາປະ-ເກຫເຫວນິຍມ (ພຸ່ນທະສາສຳນາ) ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂົວຕີມນຸ່ຍໍອູ້ທີ່ຄວາມຫລຸດພັນ
ຄື້ອງ ພຣະນິພານ ຕັບຄວາມທຸກໆຂໍ້ຄວາມເຄື່ອງຮັນອອຍ່າງເຕື່ອຊາດ

ເນື້ອກລ່າວໂດຍສຽບແລ້ວຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ສາສະນາແລະປັບປຸງມີຄວາມສັມພັນຮັບຂົວຕີຍ່າງ
ໄກລື້ອືດ ຂົວຕີຈະອູ້ເຍັນເປັນສຸຂ ໄດ້ດ້ວຍສາສະນາແລະຂົວຕີຈະພື້ນາໄດ້ດ້ວຍປັບປຸງ ດັ່ງນັ້ນ ສາສະນາແລະ
ປັບປຸງຈຶ່ງເປັນຫລັກຂອງຂົວຕີແລະເປັນບ່ອເກີດຂອງສຽງພລິ່ງໃນໂລກ ບໍ່ເປັນເວັບໄວ້ໃຈໄດ້ດ້ວຍການຄູ
ໝາຍກົດລົມທີ່ໄປນີ້

ໆລໍາ

ທີ່ໄດ້ມີຄູ່ຮົມ ທີ່ນັ້ນ ມີຄວາມສຸຂ ຄວາມສຳເຮັງ ຄວາມມັນຄົງ ຄວາມປົວດັກ ຄວາມຍຸດທິຮົມ ແລ້ວ

คำถาน-คำตอบบทที่ 11

1. ปรัชญาจารวาก มีทัศนะต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร?
 - เมื่อมีชีวิตอยู่ก็ควรแสดงหากความสุขให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
2. ลักษณะปรัชญาสุน尼ยมของเอปิคูรัส เป็นปรัชญาแบบใด?
 - สุนนิยมสายกลาง
3. กลุ่มสุนนิยมมะวนูก ถือว่าอะไร คือ จุดหมายสูงสุดของชีวิต?
 - ความสุขและความเพลิดเพลิน
4. พากไซเรนนิกส์ มีความเห็นว่า การที่เราจะได้รับความสุขที่แท้จริง บุคคลต้องมีลักษณะอย่างไร?
 - ต้องเป็นคนฉลาดและสามารถ เป็นนายด้าของ แล้วควบคุมความปรารถนาให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง
5. นักปรัชญาที่ผิดคือเหตุผลเป็นสรณะ ยิ่งกว่าสิ่งอื่น คือ ใคร
 - โสเครติส
6. ความพยายามที่สำคัญที่สุดของมนุษย์คืออะไร?
 - การค้นหาความดี
7. ตามทัศนะของโสเครติส ถือว่าความดี คืออะไร?
 - ความรู้
8. ความรู้และคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับชีวิตอย่างไร?
 - ความรู้และคุณธรรมต้องดำเนินความคู่กันไปกับชีวิต
9. เพลโต ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับจุดหมายของชีวิตมนุษย์ไว้อย่างไร?
 - การดำเนินชีวิต ต้องมีเหตุผลโดยความคุณความคิดและการกระทำอยู่เสมอ
10. ปรัชญาเหตุผลนิยมของคานธี มีลักษณะที่เหมือนกันกับหลักการอะไร?
 - มนุษยธรรมแบบมีเหตุผล
11. ตามทัศนะของคานธี จุดหมายสูงสุดในชีวิตของมนุษย์คืออะไร?
 - เจตจำนงที่ดี

- 12.** เพราะเหตุไร มั่งคั่งและสติปัญญาจึงไม่ใช่ความมีที่บริสุทธิ์ ตามทัศนะของคนที่ ?
- เพราะความมั่งคั่ง และสติปัญญาสามารถนำไปเบื่องความจริงได้
- 13.** อะไรคือ อุคุณคติของชีวิตมนุษย์ ตามหลักเหตุผลนิยม ?
- การปฏิบัติหน้าที่ เพื่อหน้าที่
- 14.** อะไรคือ จุดหมายของชีวิต ตามหลักปรัชญามนุษย์นิยม ?
- ความสุข การมีปัญญาและความรู้และการมีเสรีภาพ
- 15.** เพราะเหตุใด มนุษย์จึงมีจุดหมายของชีวิตแตกต่างกัน ?
- เพราะมนุษย์มีเลกทัศน์และชีวัตตน์แตกต่างกัน
- 16.** พุทธศาสนาได้แสดงจุดหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ไว้อย่างไรบ้าง ?
- ความสุขขั้นต้น, ความสุขขั้นกลาง และความสุขขั้นสูงสุด
- 17.** ความสุขขั้นต้นในชีวิตรพุทธศาสนา ได้แสดงไว้อย่างไรบ้าง ?
- มีความขยันในการแสวงหาทรัพย์ รู้จักเก็บรักษาทรัพย์ ควบเพื่อนตี้ และคำรงชีวิตตามสมควรแก่รายได้
- 18.** ความสุขขั้นกลาง ตามหลักพุทธศาสนา ได้แก่อะไร ?
- มีศรัทธา มีศีล มีจักะ และมีปัญญา
- 19.** ความสุขขั้นสูงสุด ตามหลักพุทธศาสนา ได้แก่การปฏิบัติอย่างไร ?
- การปฏิบัติตามอริยมรรค ๘ ประการ
- 20.** พุทธศาสนา มีความเชื่อเรื่องชีวิตหลังจากตายแล้วอย่างไร ?
- ทราบโดยมีกิเลสตัณหาตายแล้วต้องเกิดอีก ทำดีไปเกิดในสวรรค์ ทำชั่วไปเกิดในนรก
- 21.** ศาสนาคริสต์ มีทัศนะเกี่ยวกับจุดหมายชีวิตของมนุษย์อย่างไร ?
- จุดหมายของชีวิตมนุษย์ คือสวรรค์ ตายแล้วไปอยู่กับอาณาจักรของพระเจ้า
- 22.** จุดหมายของชีวิตมนุษย์ ตามหลักศาสนาคริสต์ และอิสลาม มีเป้าหมายตรงกันในเรื่องอะไร ?
- สวรรค์, อุยกับพระเจ้า มีชีวินิรันดร์ .